

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 14.00

BAŞKAN : Başkanvekili Fenni İSLİMYELİ

KÂTİP ÜYELER : İmren AYKUT, Mehmet PAMAK

BAŞKAN — Danışma Meclisinin Sayın üyeleri; 1115 inci Birleşimi açıyorum.

III. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.
(Yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz vardır, görüşmelere başlıyoruz.

IV. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Danışma Meclisi Üyesi Necip BİLGE ve 9 arkadaşının, Danışma Meclisi İçtüzüğüne Bir Ek Madde ile Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu. (2/55) (S.Sayı : 160) (1)

BAŞKAN — Gündemimizin «Kanun Tasarı ve Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen İşler» bölümüne geçiyoruz.

Bu bölümün 1 inci maddesinde, «Danışma Meclisi Üyesi Necip Bilge ve 9 arkadaşının, Danışma Meclisi İçtüzüğüne Bir Ek Madde ile Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu» bulunmaktadır.

Anayasa Komisyonunun yerini almasını rica ediyorum.

Komisyon raporunun okunup, okunmamasını oyunza sunuyorum. Okunmasını kabul edenler... Etmeyenler... Raporun okunması kabul edilmiştir.

(Anayasa Komisyonu Raporu okundu)

BAŞKAN — Danışma Meclisi Üyesi Necip Bilge ve 9 arkadaşının, İçtüzük Değişikliğiyle İlgili Teklifin tümü üzerinde görüşmek isteyen sayın üyemiz işaret buyursunlar...

Teklifin tümü üzerinde görüşmek isteyen sayın üye?.. Yok.

Maddelere geçilmesini oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Madde 1'i okutuyorum :

Danışma Meclisi İçtüzüğüne Bir Ek Madde ile Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında İçtüzük Teklifi

MADDE 1. — Danışma Meclisi İçtüzüğüne aşağıdaki bir ek ve bir geçici madde eklenmiştir :

Anayasa Teklifinin Görüşülmesi Usulü :

EK MADDE 1. — Anayasa Tasarısının görüşülmesinde, önce tasarının tümü hakkında söz verilir. Tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanınca, maddelere geçilmesi açık oya sunulur.

Maddelere geçilmesinin kabul edilmemesi, tasarının komisyona geri verilmesi anlamını taşır.

Anayasa tasarısı Genel Kurulda iki defa görüşülür. İkinci görüşmeye birinci görüşmenin bitiminden itibaren 72 saat geçmeden başlanamaz.

Birinci görüşme sırasında verilen önergelerin lehinde ve aleyhinde beşer dakikayı geçmemek üzere ikiye üyeye söz verilir.

İlk görüşmede reddedilen maddelerle değişiklik önerileri, kabul edilen maddeler komisyona geri verilir.

İkinci görüşmede tasarının tümü üzerinde görüşme yapılmaz; ancak değişiklik önergeleri görüşülür.

İkinci görüşme sırasında verilen önergeler üzerine, komisyona geri verilen maddeler hakkında, diğer üyeler tarafından da komisyondaki görüşmeler sırasında değişiklik önergeleri verilebilir.

İkinci görüşmede, tasarının maddeleri hakkında verilecek değişiklik önergelerinin, komisyon hariç tasarının görüşülmeye başlamasından önce verilmesi ve 10 üyenin imzasını taşıması gerekir.

İkinci görüşmede önerge sahiplerinden yalnız birisi önergeyi açıklayabilir. Komisyonun cevap verme hakkı saklıdır. Bundan sonra önergeler açık oya su-

(1) 160 S. Sayılı Basmayazı Tutanağın sonuna eklidir.

nulur. Önergenin kabulü için üye tamsayısının salt çoğunluğu gereklidir.

Tasarı maddelerinin görüşülmesi tamamlanınca tasarının tümü açık oya sunulur.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilmeyen hususlar hakkında İçtüzüğün ilgili hükümleri uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu İçtüzükte öngörülen yasama yılının başlangıç tarihi, gerekli hallerde üye tamsayısının 1/5'nin teklifi ve Genel Kurulun kararı ile değiştirilebilir.

BAŞKAN — 1 inci madde üzerinde söz almak isteyen sayın üyemiz işaret buyursun.

Buyurun Sayın Kurtoğlu.

SERDA KURTOĞLU — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Bugün görüşmekte olduğumuz Teklifin 1 inci maddesinin sondan 4 üncü fıkrasında; «İkinci görüşmede, tasarının maddeleri hakkında verilecek değişiklik önergelerinin, komisyon hariç tasarının görüşülmeye başlamasından önce verilmesi ve 10 üyenin imzasını taşıması gerekir.» deniliyor; fakat ondan önceki fıkra, «İkinci görüşme sırasında verilen önergeler üzerine, Komisyona geri verilen maddeler hakkında, diğer üyeler tarafından da komisyondaki görüşmeler sırasında değişiklik önergeleri verilebilir.» deniyor.

Komisyonda görüşmeler sırasında verilecek önergelerin 10 üyenin imzasıyla mı olacağı, olmayacağı veya bu görüşmelerde sadece komisyon üyelerinin mi önerge vereceği, yoksa komisyona iştirak eden Danışma Meclisi üyelerinin de önerge verip veremeyeceği açık değil? Bu açıklamayı öğrenmek üzere huzurunuzu işgal ettim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Kurtoğlu.

Sayın Yarkın buyurunuz efendim.

SERAFETTİN YARKIN — Sayın Başkan, Danışma Meclisinin değerli üyeleri;

Ek madde 1'in 11 tane fıkrası var. Görüşmelerin herhalde fıkra fıkra yapılması uygun olacaktır. Ben de fıkralarla ilgili olarak tereddüdümü veya değişiklik düşündüğüm noktaları açıklayacağım.

Önce birinci fıkra, «...maddelere geçilmesi açık oya sunulur.» deniyor. Tabii bu oylama ad okunarak veya oy pusulaları atılmak suretiyle olabilir, Tüzüğü-müze göre. Bunun açıklığa kavuşturulmasında yarar var.

Dördüncü fıkrasında, «Birinci görüşme sırasında verilen önergelerin lehinde ve aleyhinde beşer daki-

kayı geçmemek üzere ikişer üyeye söz verilir.» deniyor.

Önce, ek maddenin tümünden anladığımıza göre, Anayasa Tasarısının gerek tümü üzerinde ve gerekse maddeler üzerindeki görüşmelerde herhangi bir zaman kısıtlaması yok. Bu çok yerinde bir karar. Ancak, önergelerle ilgili olarak süre kısıtlaması konuşuluyorki, bu da beşer dakika. Hem beşer dakika, hem de ikişer üye ile kısıtlanması bence çok aşırı bir kısıtlamadır. Anayasa üzerindeki tartışmaların çok geniş ve çok açık bir şekilde yapılmasında ve hiçbir kısıtlama getirilmemesinde büyük yarar vardır. Kabul ettiğimiz saatler içerisinde bu geniş tartışma olanağı mümkündür, yapılabilir.

Bu itibarla önergelerle ilgili beşer dakikalık görüşme kısıtlaması uygun görülse dahi, ikişer kişi tahditinin buradan çıkarılması uygun olur. İki kişi değil de üç kişi konuşacaksa konuşsun. Anayasanın tümü veya maddeleri üzerinde görüşme yapılırken, Anayasanın görüşme zamanını engellemek, geç çıkmasını sağlamak gibi bir maksatla hiçbir üyenin buraya çıkması ve konuşması, söz alması mümkün değil. Ancak, iki üyeden daha fazlasını konuşturmamak suretiyle getirilen tahdit uygun olmayabilir. Bu itibarla bu dördüncü fıkranın, «Birinci görüşme sırasında verilen önergelerin lehinde ve aleyhinde üyeler beşer dakikayı geçmemek üzere söz verilir.» şeklinde değiştirilmesi (Sayın Anayasa Komisyonu iştirak ederse) uygun olur.

Ayrıca biz, Adalet Komisyonu olarak, İçtüzükte hangi maddeler üzerinde değişiklik yapılması gereklidir, şeklinde bir rapor hazırlayıp Danışma Meclisi Başkanlığına vermiştik. Bunda, «Herhangi bir madde üzerinde görüşme yapan üyelerin tamamı görüşmeden yeterlik önergesi oylanmaz» diye bir önerimiz vardı; yani maddelerle ilgili görüşmeler yapılırken, bir madde üzerinde söz almış olan üyelerin tamamı görüşmeden yeterlik önergesinin oylanmaması.. Bu da uygun bir şey olur. Müstakil olarak; «Bir konu veya bir madde üzerinde söz alan üyelerin tamamı görüşmeden yeterlik önergesi oylanmaz.» diye bir fıkra eklenmesi de yerinde olur kanı-sındayım.

Ayrıca, sekizinci fıkra, şöyle deniliyor; «İkinci görüşmede, tasarının maddeleri hakkında verilecek değişiklik önergelerinin, komisyon hariç tasarının görüşülmeye başlamasından önce verilmesi ve 10 üyenin imzasını taşıması gerekir.» Ondan sonraki fıkra; «İkinci görüşmede önerge sahiplerinden yalnız

birisi önergeyi açıklayabilir. Komisyonun cevap verme hakkı saklıdır. Bundan sonra önergeler açık oya sunulur. Önergenin kabulü için üye tamsayısının salt çoğunluğu gereklidir.» deniliyor.

Burada üzerinde durulacak husus; «Üye tamsayısının salt çoğunluğu» hususudur.

Kuliste görüştüğümüz arkadaşların da birçoğu aynı konuda, salt çoğunluk konusu üzerinde durmuşlardır; yani 81 kişinin kabulü halinde ancak bu önerge işlem görebilecektir. Bu, çok büyük bir kısıtlamadır.

Ancak, Sayın Adalet Komisyonu Başkanıyla yaptığım görüşmede kendisi, müzakereler sırasında bulunduğunu, bu üye tamsayısının salt çoğunluğunun birinci görüşmede kabul edilen maddeler hakkında verilen önergelerle ilgili olduğunu, belirttiler. O şekilde olursa düşünülebilir. Aksi halde birinci görüşmede yapılacak müzakereler sırasında verilecek bir önergenin kabulü için de «üye tamsayısının salt çoğunluğu» gibi bir şey aranır, bu, hiçbir önergenin kabul edilmemesi gerektiği gibi bir sonuca bizi götürebilir. Ancak, birinci görüşmede kabul edilen maddeler hakkında ikinci görüşme sırasında da önerge verilmesini bu ek madde getirmiş bulunuyor. İşte bu önergeler için ise, bu açıklamanın yapılmasında yarar vardır, o zaman böyle bir tahdit düşünülebilir.

Evet, benim şimdilik sözlerim bu kadardır. Hepinize saygıyla arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Yarkın.
Sayın Akkılıç buyurunuz efendim.

MAHMUT AKKILIÇ — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Şimdi, ek madde 1'in birinci paragrafında, Sayın Yarkın'ın da belirttiği gibi, «Anayasa Tasarısının görüşülmesinde, önce tasarının tümü hakkında söz verilir. Tümü üzerindeki görüşmeler tamamlandıktan sonra, maddelere geçilmesi açık oya sunulur.» deniliyor. «Açık oyla yapılır» denmesi kanımca daha uygun olur, bir.

İkincisi; ikinci fıkrada, «Maddelere geçilmesinin kabul edilmemesi, tasarının komisyona geri verilmesi anlamını taşır» deniliyor. Komisyona geri verildiği takdirde, Komisyondan ne zaman gelir?.. Ona ait bir şey yok; fakat hemen altında, üçüncü paragrafta, «Anayasa tasarısı Genel Kurulda iki defa görüşülür...» deniyor. Bu, normal görüşme olarak kabul ediliyor, değil mi efendim?... Ben bunu evvelâ soru olarak sormak istiyorum; yani iki defa görüşülmesi mecburi?...»

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Gayet tabii, öyle.

MAHMUT AKKILIÇ — Tamam.

Ondan sonra diyor ki; «İkinci görüşmeye birinci görüşmenin bitiminden itibaren 72 saat geçmeden başlanamaz.» Bu doğru; ama ikinci paragrafta, Komisyona geri verilmesi halinde tasarı ne zaman getirilir ve ne zaman görüşülmeye başlanır, hususunda herhangi bir açıklık yok?... Bu konuda bir açıklık konması kanımca daha iyi olur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Akkılıç.
Sayın Bayer buyurunuz efendim.

MUHSİN ZEKÂİ BAYER — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar;

Ben de, benden evvel konuşan Sayın Yarkın'ın değindiği noktaya değineceğim. Teklifin dördüncü fıkrasında, «Birinci görüşme sırasında verilen önergelerin lehinde ve aleyhinde beşer dakikayı geçmek üzere ikişer üyeye söz verilir.» deniliyor.

Hepimizin bildiği gibi bir önerge verildiği zaman lehinde, aleyhinde ve üzerinde konuşulur. Halbuki burada iki defa lehinde, iki defa aleyhinde... Ben bir önerge verdim; iki lehinde, iki aleyhinde, bir de üzerinde şeklinde en az beş üyeye söz verilmesi gerektiği kanaatindeyim. Çünkü, konu çok mühimdir. Üzerinde de konuşularak, lehinde ve aleyhindekinin süzgecinden geçmesi lazımdır.

Bu bakımdan bir yazılı önerge ile, «ikişer üyeye söz verilir» şeklindeki ibareyi, «beş üyeye söz verilir» şeklinde değiştirdim. Genel Kurulun arzına sunuyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bayer.
Sayın Fırat buyurunuz efendim.

AYHAN FIRAT — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Efendim ben, Danışma Meclisinin İhtüzüğünü hazırladığı günden bugüne kadar bir eksikliğin mevcut olduğu üzerinde duracağım. Anayasa görüşmelerinde, ileride herhangi bir şekilde münakaşaya veya itiraza mahal bırakmayacak şekilde İhtüzüğümüzün 115 inci maddesinin de Anayasa görüşmelerinden önce tekrar tezekkür edilerek, kanımca mevcut hatanın giderilmesini isteyeceğim. O da şudur :

İhtüzüğümüzün 115 inci maddesi : «Karar Yeter Sayısıdır.»

Oya konulan bütün hususlar, Anayasada, kanunlarda ve İhtüzükte ayrıca hüküm yoksa, toplantıya

katılan üyelerin salt çoğunluğu ile kararlaştırılır. Salt çoğunluk, tek sayılarda yarıdan az olmayan; çift sayılarda yarıdan bir fazla olan çoğunluktur.

İşaretle oylamada kabul oyları ret oylarından fazlaysa, oya konan husus kabul edilmiş; aksi halde, ret edilmiş olur. Çekimser oylar toplantı yeter sayısına dahil edilir; karar üzerinde etki yapmaz.» der.

Bunun anlamı şudur; 140 kişi ile Yüce Kurul çalışmaya başladıktan sonra herhangi bir maddenin açık oylamasında, işaretle oylamasında 30 «evet,» 15 «hayır» olduğu zaman kabul edilmiş sayılıyor. Ancak, madde metnini okuyacak olursak, bütün oylamalarda, aksine hüküm yoksa, salt çoğunluk aranıyor. Yani 140 kişi mevcutla açılan bir kurulda 71 oyun muhakkak temin edilmesi lazım. İşte 115 inci maddenin son paragrafı hatalı yazılmıştır, hatalı kabul edilmiştir, dolayısıyla bu hata tekrerrür etmektedir. Halbuki 1973 İktüzüğünde bu aynen şöyle yazılmıştır; «Çekimser oylar karar yeter sayısına dahil edilir.» işte o zaman, devamlı salt çoğunluğu bulmak mümkündür.

Anayasa görüşmelerinde de birinci oylamada maddelere geçildikten sonra da bu tür oylamalar yapılmaktadır, ileride herhangi bir, dediğim gibi, münakaşaya meydan verilmemesi için İktüzüğümüzün 115 inci maddesinin de bu dönemde ele alınarak eski İktüzüğe uygun ve bizleri tatmin eder hale getirilmesinde yarar vardır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Fırat.

Sayın Tutum.

CAHİT TUTUM — Sayın Başkan, değerli üyeler;

Anayasa tartışmalarına büyük ölçüde kolaylık getireceği varsayılan bir tadil teklifi ile karşı karşıya bulunuyoruz. Hemen belirtmek isterim ki, Kurucu Meclis olarak, Danışma Meclisi olarak faaliyete geçtiğimizden bu yana edindiğimiz tecrübeler, İktüzüğün çeşitli hükümlerinin değişik derecelerde aksamakta olduğu ve toplantılarda tartışmaların sağlık derecesini olumsuz etkilediği yolunda, sanıyorum ki genel bir kanı, ortak bir kanı mevcuttur.

Nitekim, bu istekler giderek somutlaşmış ve Başkanlık Divanına İktüzük çalışmaları konusunda bir takım telkinler yapılmıştır ve birçok komisyonlarımız da sanıyorum İktüzükte yapılması gereken değişiklikler konusunda bazı görüş taslakları hazırlamış ve Başkanlık Divanına iletmıştır. Acaba, bu yapılan çalışmalar ne oldu?... Neden İktüzüğün aksayan bütün maddeleri bu vesile ile gündeme getirilmiyor?...

Bir direnme ile mi karşı karşıyayız?... Bu, Genel Kurulumuza açık seçik açıklanmalıdır.

Bu girişten sonra, önümüzdeki Tasarı ile ilgili olarak düşüncelerimi üç noktada belirtmeye çalışacağım.

Birincisi; «Komisyon hâkimiyeti» dediğimiz ve birinci gününden beri bu Mecliste şikâyet ettiğimiz bir sakınca burada da sürüp gitmektedir. Ünlü 78 inci madde burada da en ufak bir değişikliğe uğramadan hükmünü icra edecektir. O da şudur :

Bilindiği gibi; görüşmeler sırasında verilen önergelerin dikkate alınıp alınmaması konusunda oylama yapılır ve dikkate alınması kabul edildiğinde, komisyona verilir. Komisyon, kendi görüşünde direnebilir; üç gün sonra, iki gün sonra hepimizin büyük ölçüde konuyla ilişkisini kestiği bir dönemde, komisyondan gelen ve kendi direnmesini simgeleyen metin okunur ve görüşmesiz oylanır.

Arkadaşlar; eğer Anayasada da bu olacaksa, son derece sakıncalıdır. Neden acaba, önerge doğrudan doğruya dikkate alınmak üzere komisyonlara havale edilmiş; fakat komisyonun dikkate almadan kendi hazırladığı metin veya evvelki metninde direnmesi üzerine, neden lehinde, aleyhinde, önergeler üzerinde görüşme açılmaz?... Bu benim başıma gelmiştir; Genel Kurulunuz önergenin dikkate alınmasını kararlaştırmıştır ve ondan sonra komisyon kendi görüşünde ısrar etmiştir, ben açıklama fırsatı bulamadan, bu fırsat bana verilmeden oylanmış ve Genel Kurulu o anda aydınlatma imkânı elimizde olmadığından, reddedilmiştir. Bu, son derece sakıncalı bir yoldur ve 78 inci maddenin önemli bir tuzağıdır. Sanıyorum ki, burada bu husus ihmal edilmiştir.

İkincisi; yeterlik önergesi oylandığı anda söz almış olanların söz hakkını mahfuz tutalım arkadaşlar. Sayın Yarkın'ın belirttiği gibi, bu son derece önemlidir. Aslında, bu Mecliste herhangi bir engelleme veya geciktirme gibi bir önyargının kimseye izafe edilmesi mümkün olmadığına göre, sanıyorum yeterlik önergesi oylandığı anda söz almış olanların hakkını mahfuz tutmak, son derece hakça olur. Bunun üzerinde ısrar etmeliyiz.

Üçüncü nokta; bizim buradaki müzakerelerimizde zaman zaman gözetilmekle beraber, bir İktüzük hükmü olmadığı için pekâlâ ihmal edilebilecek olan bir başka nokta da şudur : Anayasa görüşülürken müzakere edilen maddelerin birden çok fıkra veya bentlerden oluşması halinde, ilke olarak her fıkra veya bentin oylamasının ayrı ayrı yapılacağı mutlaka tasrih edilme-

lidir; çünkü çok büyük ve çeşitli fıkralardan ibaret maddelerle karşılaşmamız muhtemeldir.

Bu bakımdan, bu noktanın da dikkate alınması gerekir. Bu üç noktada, eğer genel bir eğilim varsa, derhal önergelerimizi takdim edeceğiz efendim.

Teşekkürler.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Tutum.
Sayın Hamitoğulları.

BEŞİR HAMİTOĞULLARI — Sayın Başkan,
Yüce Meclisin değerli üyeleri;

Görüşmekte olduğumuz İktüzük değişikliğine ek madde ekleyen bu öneri dolayısıyla iki noktada düşüncelerimi belirtme gereğini duyuyorum.

Birincisi, genel çerçevede olacak, ikincisi, ek madde nin içeriğine ilişkin başlıca üç noktada olacaktır.

Değerli arkadaşlar;

Anayasa Tasarısı önerisinin görüşülmesine ilişkin usul ve ortam, yalnız Anayasanın hazırlanmasını değil, (dikkatinizi çekerek söylüyorum) yalnız hazırlanmış Anayasayı burada daha da olgunlaştırmak ve memlekete daha yararlı hale getirmek bakımından değil, bu, çok yararlı bir tarzda, çok olgun, çok ihtiyaç karşılayan nitelikte çıkmasını temenni ettiğimiz Anayasanın Yüce Milletimizin soylu güvenine layık olabilmesi ve büyük bir çoğunlukla onaylanabilmesi bakımından da son derece önemlidir. Bu iki önemli noktanın bize sunulan bu tasarı önerisinde bulunmadığını, yeteri ölçüde bulunmadığını üzümlere görüyorum.

Değerli arkadaşlar;

Bugün içinde bulunduğumuz olağanüstü koşulların bir sonucu, Anayasayı özgür olarak ona katkılar getirecek tarzda değerli Komisyon üyelerimizin gösterdikleri ve hepimizin yakından bildiği büyük gayretleri burada hedefine, Yüce Meclisi oluşturan siz değerli arkadaşlarımızın isabetli düşünceleri götürmektedir, isabetini büyütecektir ve içinde bulunduğumuz ortam içinde de düşüncelerin özgür olarak söylenmesi, yeteri ölçülerde söylenmesi de tarihsel bir işlev olarak, aynı ölçüde ağır bir sorumluluk olarak bu değerli Meclisin üyelerinin omuzunda bulunmaktadır. Onun için, Anayasa görüşülürken usule ilişkin olan noktaların bu imkânı verebilecek, bu özgürlüğü sağlayabilecek nitelikte olması vazgeçilmez bir zorunluluktur. Oysa, genellikle önümüze getirilen bu İktüzükle ilgili düzeltmede son derece kısır (Özür dileyerek söylüyorum; ama bir gerçek olduğu için söylemeden geçmiyorum) ve özgürlükleri, düşünceleri mümkün mertebe daraltan bir yaklaşım getirmektedir ki, mem-

leketimizin içinde bulunduğu koşullar da göz önüne alındığı zaman, bunun pek isabetli olmadığı kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Oysa, usule ilişkin görüşmelerde mümkün mertebe kimin ne katkı getireceği varsa, bu katkıları zamanla ve kişilerle sınırlamadan bu imkânı tanımakta büyük bir zorunluluk var. Oysa, şimdiye kadar görüştüğümüz ve lütfettiğiniz değerli çalışmalarınızla bugüne kadar Meclisinizden çıkan yasa tasarılarında bile arkadaşlarımızın kullanma imkânı buldukları özgürlük ve olanakları Anayasa görüşmelerinde tekrarlayamamak, bulunamamak gibi büyük bir sakınca getirildiği kanısındayım.

Bu genel değinmeden sonra, başka arkadaşlarıma da konuşma fırsatı bırakmak için, burada genel yaklaşıma ilişkin değinmemi noktıyor ve bunu gösteren örneklerle geçiyorum. Önce, değerli Komisyonumuzun, bana biraz muğlak gibi gelen bir noktasına değinmekle giriyorum.

Ek madde 1'in ikinci fıkrasında; «Maddelere geçilmesinin kabul edilmemesi, tasarının komisyona geri verilmesi anlamını taşır» denmektedir.

Şimdi burada zannediyorum ki, açıklığa kavuşturulması gereken bir nokta var. Diğer tasarılar da bildiğimiz gibi, geri verilen veya geri alınan tasarının ne zaman tekrar geleceği konusunda bir açıklık yoktur; ama Anayasamız belli bir zamanlama takvimi içerisinde çıkarılmak durumundadır. Bunun asgarî - azamî sınırları da olduğu göz önüne alındığı zaman, böylesi bir duruma, (böylesi bir durum olur, olmaz bir yana) ama böylesi bir durum gerçekleştiği zaman değerli Komisyonumuzun bu geri verilen tasarımı ne zaman tamamlayıp Yüce Meclise getireceği noktasında, zannediyorum ki, belli bir zamanı eklemenin yararı olabilir. Bilmiyorum değerli Komisyonumuz bu konuda ne düşünür?.. Ben şahsen bu noktada aydınlanmak gereğini duyuyorum.

İkinci önemli nokta; burada biraz önce geneline değinirken belirttiğim sınırlamayla ilgilidir. Dördüncü fıkra; «Birinci görüşme sırasında verilen önergelelerin lehinde ve aleyhinde beşer dakikayı geçmemek üzere ikişer üyeye söz verilir» denilmektedir değerli arkadaşlarım.

Şimdi, burada bana öyle geliyor ki, insana mutluluk vermeyen bir yaklaşım var. Takdir edersiniz ki, verilecek her önerge genellikle bir değişikliği, önemli dolayısıyla bir değişikliği önerecektir. Her değişikliğin bir gerekçesi olacağı açıktır. Bu gerekçenin de, bu önergenin de yararlı olup, olamayacağı hususu da hiç kuşkusuz tartışmaya açık bir konudur.

Tartışmaya bu kadar açık olan bir konuda önerge-
ler üzerinde konuşacakları iki kişiyle ve konuşma sü-
resini beş dakikayla sınırlamayı doğrusu ben hiç an-
layamadım ve bunda hiçbir isabet, hiçbir yarar göre-
mediğim gibi, büyük sakıncalar da görmekteyim. Lüt-
fen; eğer mutlaka bir sınırlama getirilmek isteniyor-
sa, burada değerli arkadaşlarımın hepsi, zaman bakı-
mından da, konu bakımından da işin esasına ilişkin
olarak gerekli hassasiyeti gösterecek bir bilinç düze-
yindedirler. Çok istirham ederim, bu nokta da de-
ğerli arkadaşlarıma bir güvensizlik gibi geliyor bize.
Burada bir saat de koysanız, buradaki zamanımızın
değerini bütün arkadaşlarım yeteri ölçüde müdriktir-
ler, o zamanı bile gerektiği kadar, son noktasına ka-
dar kullanmayacakları açıktır. Lütfedilsin de burada
doğruları, gerçekleri söylemek isteyen arkadaşlarımı-
zın önüne aşılmaz duvar halinde bir sınırlama getir-
meyelim. Çünkü, buraya getirilecek bir sınırlama-
nın, içinde bulunduğumuz olağanüstü koşullar do-
layısıyla, kamuoyu oluşturmak bakımından, kamuoyu-
nu yönlendirecek diğer kesimlerdeki geçici tıkanık-
lıklar dolayısıyla aşılamayacağı da gözönünde tutul-
mak gerekir. Bu nedenle, bunu onaylamanın pek
mümkün olmadığı kanısındayım. Bu iki noktadaki
sınırlamanın da kaldırılmasını ve mutlaka getirilecek-
se, makul sınırlara indirgenmesi veya genişletilmesin-
de bir yarar olduğu kanısındayım.

Diğer üçüncü ve değineceğim son nokta; yine son-
dan dördüncü fıkrayla ilgilidir. «İkinci görüşmede ta-
sarının maddeleri hakkında verilecek değişiklik öner-
gelerinin, Komisyon hariç, tasarının görüşülmeye baş-
lamasından önce verilmesi ve 10 üyenin imzasını ta-
şması gerekir» denilmektedir.

Değerli arkadaşlarım;

Burada da, aslında değerli, önemli ve zorunlu bir
değişikliği getirmek isteyen önerge için, böyle kapı,
kapı dolaşıp başkalarını ikna etmek mecburiyetinde
bırakılmamalı değerli üyelerimiz. Çünkü, şahsen ben
de dahil, çok yararlı zannettiğim bir önerge hazırlar-
ken, çok sevdiğim, saydığım arkadaşlarıma böyle te-
ker teker gidip, her birini ayrı ayrı ikna etmek mec-
buriyetine ve yaklaşımına yönelmeyebiliriz. Bu, bir
yerde bir gurur, bir şahsiyet işidir; çünkü gayet açıktır
ki, imzasını verecek arkadaşlar niçin imza verdi-
ğini de anlamak, öğrenmek isteyecektir. Onun için,
her 10 üyeyi ayrı ayrı ikna etmek külfeti, çok değerli
katkıları yapabilecek bazı önerileri yapmamaya yön-
eltilir. Bu da, biraz önce arz ettiğim nedenlere ek-
lenen olumsuz bir neden olarak ortada durursa, zan-

nediyorum ki, hepimizin büyük umudu olan mütekâ-
mil, uygun, yararlı bir anayasa hazırlamaya engeller,
gölgeler düşürebilir.

Ayrıca, değerli Komisyonumuzun büyük katkıları
oldu ve zannediyorum ki, şimdi söz Meclisindir. Di-
ğer tasarılarından farklı olarak şimdi büyük rol Mec-
lise düşmektedir. Onun için, Anayasa dolayısıyla Ko-
misyon üyelerinden, Komisyondan daha fazla üyele-
rin konuşma, fikirlerini belirtme, tartışma, yanlışlık-
lar var ise onları düzeltme imkânına kavuşmaya hak-
ları ve görevleri vardır.

Bunu sağlayacağınızdan emin olarak, hepinizi say-
gıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Hamitoğul-
ları.

Sayın Genç, buyurun efendim.

KAMER GENÇ — Sayın Başkan, değerli üyeler;

Daha önce de hepinizin malumu olduğu üzere,
Danışma Meclisi İftüzünün müzakerelerde yeterli
olmadığı, yani Meclisimizin çalışmasını iyi şekilde
aksettirmek yönünden birtakım eksiklikler taşıdığı,
bu nedenle de değiştirilmesi gerektiği konusunda görüş-
ler belirmişti. Bu görüşler uzun zaman münakaşa edil-
di; fakat neticede işte bir maddelik bir teklif karşımıza
geldi. Tabii bu da şu anda çok aceleye geldiği için,
inşallah Anayasa Tasarısı da böyle aceleyle karşıma-
za çıkmaz.

Tabii geç gelmesinin sebebi de, bunun komisyonu
Anayasa Komisyonu olduğu için, birtakım İftüzük de-
ğişikliklerinin Anayasa Komisyonuna götürülerek Ana-
yasa Komisyonumuzun zamanı alınmak istenmediği
için, en kısa şekliyle bir Anayasa görüşmeleri müza-
kerelerinin bir maddeyle halli dışında bir Tüzük de-
ğişikliği şu anda öngörülmedi.

Şimdi, benden önce konuşan birçok arkadaşları-
mız bu konudaki eksiklikleri dile getirdiler. Özellikle
İftüzüğümüzün 78 inci maddesindeki kanun tasarı ve
tekliflerinin görüşülmesinde Genel Kurulda dikkate
alınan önergelere Komisyonca iştirak edilmemesi ko-
nusunda, gelen metnin hiç müzakeresiz Genel Ku-
rulun bilgisine sunulması ve Genel Kurulun da, yani
birçok arkadaşlarımızın da daha konuyu anlamadan
daha önce kabul ettiği değişiklik önergesini ret şek-
liyle yeniden bir irade beyanını önlemek için ben şah-
sen 5 inci fıkradan sonra, hiç olmazsa bu konuda
Genel Kurulumuzun aydınlığa kavuşması için bura-
ya bir metin eklenmesini ve Genel Kurulca dikkate
alınmak üzere kabul edilen bir değişiklik önergesinin,
Komisyonca iştirak edilmediği takdirde, hiç olmaz-

sa önerge sahibine Genel Kurul huzurunda bir açıklama yapma hakkının verilmesi konusunda bir değişiklik önergesini verdim.

İkincisi, bir önerge daha verdim, «Önergenin kabulü için üye tamsayısının salt çoğunluğu yeterlidir» şeklinde bir ibare var burada sayın arkadaşlar. Yani şimdi düşünün, bir anayasa müzakeresi yapıyoruz, belki gece müzakeresi yapacağız, salonda 82 kişi var, çok haklı bir metin; bir değişiklik gerekiyor, bu değişikliğe 79 kişi katılıyor, 1 kişi olmadığı için bu önerge kabul edilmiyor ve salonda da belki 70 - 80 kişi veya 70 - 75 kişi yok, bence bu çok ağır bir sayıdır; yani bu haliyle bu İçtüzük değişikliğini kabul ettiğimiz takdirde, burada ikinci görüşmede hiçbir değişiklik önergesini kabul etme olanağı kesinlikle yoktur.

Bir de, her şeyde olduğu gibi, insanoğlunun hata yapması her zaman için mümkündür. Ben istiyorum ki, Sayın Komisyonumuz kabul ettiği takdirde, Anayasanın tümü görüşülüp bittikten sonra bir tekriri müzakere imkânı da verilsin. Yani, hakikaten eğer bir yorgunluk sebebiyle veya gözden kaçma sebebiyle maddelerinde bir hata yapılmışsa, bunu da belirli bir orana bağlamak suretiyle, mesela bir 50 kişi veya 100 kişilik bir arkadaş topluluğuna; hakikaten bir madde üzerinde açık bir hata yapılmışsa, veyahut da Komisyonumuz bu kanaatte ise, Komisyon üyelerine de böyle bir imkân verelim ve tekriri müzakere yoluyla bunu düzeltme imkânını sağlayalım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Genç.

Sayın Azgur.

FUAT AZGUR — Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarımız;

Bendeniz bir fıkra üzerindeki tereddüdümü, gerek Sayın teklif sahibi değerli Hocamızın, gerekse Anayasa Komisyonumuzun vuzuha kavuşturmak suretiyle tereddütleri gidermesi ve zabıtlara geçmesini sağlamak amacıyla huzurunuzda gelmiş bulunuyorum.

Ek 1 inci maddenin 2 nci fıkrasında «Maddelere geçilmesinin kabul edilmemesi, tasarının komisyona geri verilmesi anlamını taşır» deniyor. Burada, diğer kanun tasarısı ve tekliflerinin görüşülmesi usulünden ayrı bir usul getirilmiş durumda. Yüksek malumlarınız olduğu üzere, maddelere geçilmesinin kabul edilmemesi, o tasarısı veya teklifin reddi anlamına gelir. Burada açıkça «Anayasa Tasarısının reddedildiği anlamına gelir» diye bir hüküm yok. Şu halde mesele yeni baştan Komisyona gidiyor.

Ancak, yine ek madde 1'in son fıkrasında diyor ki : «Yukarıki fıkralarda belirtilmeyen hususlar hakkında İçtüzüğün ilgili hükümleri uygulanır.» Bizim İçtüzüğümüze göre ve yine Danışma Meclisinin Kuruluş Kanununa göre, reddedilen bir teklif veya tasarısı doğrudan doğruya Millî Güvenlik Konseyine intikal ettirilir. Danışma Meclisinin reddettiği bir teklif veya tasarısı, Konsey tarafından pekâlâ kabul edilebilir ve Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girer.

Anayasa için ne olacaktır?.. Eğer Anayasa Tasarısının maddelere geçilmesinin reddi üzerine, bu tasarısı diğer kanun tasarısı ve teklifleri gibi reddedilmiş sayılır ve Konseye intikal ettirilirse, vahim bir hata yapılmış olur bendenize göre. Çünkü, Danışma Meclisi tarafından bütün maddeleri ayrı ayrı görüşülmüş ve maddeleri üzerinde görüş serdedilmemiş olan bir tasarısı Konseye gitmiş olacaktır.

O itibarla, burada Anayasa Komisyonumuzun mesele hakkında, zabıtlara geçmesini temin bakımından, açıkça beyanda bulunmasının büyük yararı olacaktır. Öyle zannediyorum ki, elbette Genel Kurulun maddelere geçilmesini reddettiği bir tasarısı ve teklif üzerine o tasarısı hazırlayan komisyonun istifa etmesi gerekir. Genel Kurulun itimadını kazanamamış bir komisyonun yeni baştan bir tasarısı hazırlamasını düşünmek elbette muhaldir. Ancak, bunu İçtüzüğe yazmanın da gereksiz olduğunu kabul ediyorum; fakat zabıtlara geçmesi bakımından, meseleye vuzuh getirmenin de faydalı olduğu inancındayım.

Diğer bir husus da; ikinci görüşme sırasında tasarısının maddeleri hakkında bir önerge, değişiklik önergesi verebilmek için en az 10 üyenin imzası aranıyor. Ancak, benim anlayamadığım nokta, 10 üyenin imzasıyla önerge Komisyonda görüşülürken, herhangi bir üye tek bir imzayla yeni bir önerge verebilecek; çünkü 7 nci fıkradan benim anladığım bu oluyor.

«İkinci görüşme sırasında verilen önergeler üzerine Komisyona geri verilen maddeler hakkında diğer üyeler tarafından da Komisyondaki görüşmeler sırasında değişiklik önergeleri verilebilir. Halbuki, onun altındaki fıkra, «İkinci görüşmede bir değişiklik önergesi verebilmek için 10 üyenin imzasına ihtiyaç vardır» ama bu 10 üyenin imzasından sonra mesele Komisyona gittiğinde tek bir üye dahi bir imza ile Komisyona bir öneride bulunabilecek. Ben burada bir çelişki görmekteyim. 10 üyenin imzası ile Ko-

misyonu giden bir mesele hakkında, tek bir üyenin bir imza ile yeni bir önerge vermesini anlayamadım efendim.

Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Azgur.

Sayın Ender, buyurun efendim.

MUZAFFER ENDER — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Bu şerefli ve millî göreve davet edilişimizin gerçek sebepleri biliyorsunuz; Anayasayı, Anayasanın Halkoyuna Sunuluş Kanunu, Seçim Kanununu ve Siyasî Partiler Kanununu hazırlamaktır.

Bu sebeple, Anayasa görüşmelerinin başladığı bugün içerisinde ben, artık gerçek vazifemize başladığımızı kabul ediyorum ve bundan sonra daha dikkatli, daha çok çalışmamız gerektiğine inanıyorum.

Anayasaların, bildiğiniz gibi diğer kanunlardan ayrılan özellikleri vardır; gerek yapıları, gerek uygulamaları bakımından. Bu kanunlarda yapıları esnasında doğacak hataları sonradan telafi etmek oldukça zordur. Hele siyasî partiler döneminde bu mümkün olamamaktadır, geçmişte bunun acılarını çektik.

Bu sebeple, ben daha önce konuşan arkadaşlarının bilhassa bir noktada fikirlerini daha da perçinlemek istiyorum. Anayasa görüşmeleri esnasında ek 1 inci maddenin dördüncü fıkrasındaki tahdit ortadan kaldırılmalıdır. Burada herkes Anayasa hakkında görüş ve düşüncesini açıkça belirtebilmelidir. Çünkü, kürsüden söz vereceğimiz iki arkadaşın Anayasa hakkında ne söyleyecekleri meçhuldür, belki bütün bir Genel Kurulun tasvibine uymayan fikirler beyan edebilirler; ama üçüncü arkadaş, dördüncü arkadaş, beşinci arkadaş, bilemediniz altıncı arkadaş da Anayasaya çok uygun bir fikir bulabilir. Bu da zaman kaybına değer anayasaların yapısı bakımından; özellikleri bakımından zaman kaybına değer.

Gerekirse burada gece - gündüz çalışalım; ama Anayasa hakkında söz söylemek isteyen bütün arkadaşlara söz vermek imkânını yaratalım.

Değerli arkadaşlarım;

Kısacası ben bunu bir cümle ile formüle etmek istiyorum. Anayasa hakkında bu kutsal çatı altında söylenmemiş hiçbir fikir ve görüş kalmamalıdır, bu Anayasanın hazırlanmasında esas anlayış olmalıdır. Çünkü, sonra hiçbir değişiklik yapılamaz ve bunun cezasını da memleket yıllarca çeker.

Saygılarımla arz ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Ender.

Sayın Yeğenağa buyurun efendim.

TURGUT YEĞENAĞA — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Efendim, bir uyarıda bulunmak istiyorum muhterem arkadaşlarıma. Burada konuşma yapan arkadaşlarımız, konuşmalarından sonra zabıtları okudukları zaman göreceklerdir ki, pek çok fuzulî laf etmişlerdir, bu bir. («Bravo» sesleri)

İki, Anayasa ile ilgili görüşme iki defa yapılacaktır. Birinci görüşme, Anayasa Tasarısı Umumî Heyetimize tevzi edildikten sonra, muhterem arkadaşlarımızın üzerinde öneride bulunacakları hangi hususlar varsa, tespit edip, önerge hazırlayacak kadar vakitleri var bu bir. İki, genelinde ve maddelerde rahat görüşme imkânı var. Genelinde ve maddelerde rahat görüşmeler esnasında yapılacak öneriler meydana çıkar ve bu izah edilir. Gayet iyi izah edilmiş olur, ondan sonra tadil tasarısına gelince iş daha kolaylaşır.

O bakımdan, bu öneriyi verenler beşer dakika süre ile iki kişiye lehte, iki kişiye aleyhte söz vermeyi yeterli bulmuşlar. Ben de şahsen yeterli buluyorum.

Yalnız Sayın Bayer'in bir önerisi vardı. Ona ben de katılıyorum. Lehte ve aleyhtenin dışında bir de hakkında konuşmak için imkân verirse, bu müzakereler sıkıntısız ve veciz bir şekilde tamamlanmış olur.

İkinci görüşme bir eski ananenin neticesidir. İngiliz Parlamentosunda bütün kanunlar üç defa okunur. Sırf Mecliste okumuş, yazmış insanlar olmayabilir varsayımı ile bu anane kabul edilmiştir o Mecliste. Eskiden bizim Meclisimizde de iki defa kanunlar görüşülürdü, fakat sonradan bire indirildi. Anayasa en mühim kanun olduğu için, ikinci defa görüşmesi de kabul edildiğine göre; umumunda ve maddelerde her şey rahat konuşulacağına göre, önergeleri bu şekilde takyid etmekte büyük fayda var. Konuşmaktan ziyade dinlemek hünerdir, konuşmak gayet güzel, konuşursunuz bir saat; fakat ne söylüyorsunuz, dinletebiliyor musunuz o çok mühimdir. Dinletebilmek için de az, öz söylemek lazımdır.

Onun için ben önerinin lehinde konuşmuş oluyorum. Bir ilave Sayın Bayer'in söylediği gibi, iki aleyhte, iki lehte, bir de hakkında kabul etmek şartıyla.

Teşekkür ederim efendim, saygılarımla. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Yeğenağa.

Sayın Bayazıt buyurunuz efendim.

RIFAT BAYAZIT — Sayın Başkan, Danışma Meclisinin kıymetli üyeleri;

Anayasamızın müzakeresine başlamadan önce, Anayasa görüşmeleri sırasında, üyelerimizde görüşme nisabının aşağı düşeceği, yukarı çıkacağı konu-

sunda tereddütler uyandırmamak için, bendeniz bu toplumun içerisinde müzakerelerin 130 veya 140 kişiden aşağı olmamasını temenni ederim. Arkadaşlarım da herhalde bu görüşte ve bu kanaattedirler. Müzakereler devam ederken, bilhassa Anayasa görüşmelerinde sayının 130'un altına düşmemesini arzu ederim. Sayın Anayasa Komisyonunun da bunda çok hassas olduğunu tahmin ederim.

Efendim, tümü hakkındaki müzakerelerde bütün arzumuz arkadaşların tekrar tekrar görüş arz etmeleri. Tümü hakkında bir üyeye söz verildikten sonra ikinci defa, üçüncü defa söz verilmemesini Başkanlık Divanından hasseten rica ediyorum ve imkân varsa bunu da Tüzükte bir fıkra halinde dercetmemiz daha faydalı olur.

Üçüncü konu; maddenin tümünün müzakeresinden sonra reddedilmesi halinde, Komisyona verildiği takdirde, Komisyon Başkanımız Sayın Aldıkaçtı burada, kaç gün içerisinde tekrar Yüce Kurula getireceğini zabıtlara geçirirse, bu da bizi tatmin etmiş olur. Çünkü, malûm, Komisyon aldığı zaman bir tasarıyı, ertesi gün gündemden düşmüyor, ertesi günkü gündemde gelebiliyor. Bu mühim bir Tasarıdır; herhalde iki, üç gün içerisinde de tekrar getirilebilir. Çünkü biz, Eylülün 21'ine kadar veyahut Eylülün sonuna kadar bu Kanunu müzakere edip bitirmemiz gerekir gibi.

Birinci görüşme sırasında verilen önergeler üzerine, madde önergeleri üzerine görüşmede, bendeniz de, tahdidin yapılmaması kanısındayım. Kifayeti müzakere usulü vardır; birkaç arkadaşımız görüştüğü zaman, Yüce Kurul, bu görüşmeleri kâfi görürse, verilecek bir kifayeti müzakere ile müzakerenin kâfi olduğuna karar venirse iş halledilmiş olur. Biz, Anayasa gibi mühim bir yasamızda böyle tahdidî olarak iki kişiye, üç kişiye mühim bir maddenin değişikliğinde söz verilmesini biraz sakıncalı görüyorum. Takdir Yüce Kurulundur; bunu Sayın Anayasa Komisyonu ne şekilde kabul eder, artık takdir onlarındır.

Efendim; asıl konulardan biri de, bu açık oylama konusunda, hakikaten 130 veya 140 arkadaşımız müzakereye iştirak etti diyelim. Farzedin bunlardan 60 kişi kabul oyu verdi, 60 kişi de madde üzerinde ret oyu verdi ve diğerleri çekimser kaldı. Ne yapacağız biz bu vaziyette? Maddenin, 115 inci maddeye göre reddedilmiş sayılması gerekir. Bu konu da burada halledilmesi icap eden bir konudur.

Takdirlerinize arz eder, saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bayazıt. Sayın Çakmakçı.

A. GÜNGÖR ÇAKMAKÇI — Sayın Başkanım; saygıdeğer arkadaşlar;

Hakikaten Danışma Meclisinin bu güzide meşvelarının aslî vazifesi olan Anayasanın tartışması sırasında, beşer dakikayı geçmemek üzere gibi, şimdiden işe başlarken konuşma süresini kısıtlayıcı bir ön düşüncüyü aleyhinde olduğumu; ancak bunun da hemen yanı başında, şu mikrofonun, az konuşarak çok şeyleri ifade etmenin fiilen tahakkuk ettirildiği bir mikrofon olmasını da arzu ederek, tahdidin tarafı olmadığı öncelikle işaret ederek söze başlamak isterim.

Diğer arkadaşlarımızın beyanlarını tekrar etmeyeceğim; ancak önerge haline getirdiğim iki yanlış anlamaya sebebiyet verecek yazım hatası vardır : Ek madde 1'in beşinci fıkrası veya paragrafında, «İlk görüşmede reddedilen maddelerle değişiklik önerileri, kabul edilen maddeler Komisyona geri verilir.» şeklinde yazılmıştır. Bu, manayı çok değiştirmektedir. Zannederim, «İlk görüşmede reddedilen maddelerle, değişiklik önerileri kabul edilen maddeler, Komisyona geri verilir.» şeklinde olmak gerekir. Aksi takdirde mana tamamen değişiyor.

Bir de bunun altındaki üç müteakip satırda, sekizinci satırbaşında, «İkinci görüşmede, Tasarının maddeleri hakkında verilecek değişiklik önergelerinin, 10 üyenin imzasını taşıması lazım.» diyor. «İkinci görüşmede, daha önce kabul edilmiş tasarının maddeleri hakkında» ibaresini ekler isek, neden bu en az 10 üyenin imzasının lüzumu olduğu daha iyi anlaşılır hale gelecektir.

Sekizinci fıkraya da, «İkinci görüşmede», «den sonra daha önce kabul edilmiş tasarının», «tasarının» değil de bu eklemeyi yaparsak daha anlaşılır hale gelecektir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Çakmakçı. Sayın Sarioğlu.

PAŞA SARIOĞLU — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Biraz evvel bir arkadaşımız ikaz ettiler; mümkün olduğu kadar, değinilen konulara bir daha değinilmemesi için, o itibarla, ben, konuya doğrudan doğruya gireceğim, ona kısmen Şerafettin Yarkın arkadaşımız da temas etti.

Şimdi efendim, 5 inci fıkrayı okuyorum; «İkinci görüşmede reddedilen maddelerle değişiklik önerileri, kabul edilen maddeler Komisyona geri veri-

lır.» Güzel. «İkinci görüşmede Tasarısının tümü üzerinde görüşme yapılmaz; ancak değişiklik önergeleri görüşülür.» Demek ki, bunun üzerinde müzakere imkânı vardır.

Bunun arkasında hemen; «İkinci görüşme sırasında verilen önergeler üzerine, Komisyona geri verilen maddeler hakkında, diğer üyeler tarafından da Komisyondaki görüşmeler sırasında değişiklik önergeleri verilebilir.»

Şimdi konu burada düğümleniyor. Genel Kurul karar vermiştir, değişiklik önergeleri vardır. Değişiklik önergeleri burada müzakere edilmiştir ve sonuçta Komisyona havale edilmiştir. Komisyona gittikten sonra, isteyen arkadaşlarımızın Komisyona iştirak edip, orada görüşlerini beritmeleri ve hatta yeni önergeler vermeleri bu ifade ile mümkündür.

Şimdi düşününüz ki, buradaki önergelerin tamamen dışında ve çok değişik anlamda önergeler verilmiştir. Bu önergeler Komisyonda müzakere edilmiştir, bunlar kabul edilmiş olabilir, reddedilmiş olabilir; ancak kabul edilmiş olduğu takdirde Genel Kurula gelecektir. Şimdi, Değerli arkadaşım Yarkin'ın da temas ettiği gibi, biliyorsunuz, 78 inci maddede müzakere imkânı yoktur. Yani komisyona verilip de komisyonda müzakere edilen ve komisyonun karar verdiği bir metnin burada müzakere imkânı yoktur, doğrudan doğruya oylamaya sunuluyordu.

Şimdi, Anayasa gibi çok önemli bir konuda Komisyona havale edilen değişiklik önergeleri Komisyonda müzakere edilirken, arkadaşlarımız orada önergeler vermişse ve bundan da Genel Kurulun bilgisi yoksa, doğrudan doğruya kabul edilen önerge çok değişik bir mahiyette Genel Kurulun önüne gelmiş olacaktır; ancak gelen önerge, Genel Kurulda maalesef müzakere imkânını bulamayacaktır : Ne lehinde, ne aleyhinde, ne de üzerinde herhangi bir fikir yürütme imkânı, bu madde ile verilmemektedir.

Benim teklifim, eğer bu değişiklik önergeleri Komisyona havale edilir veya Komisyonda yeni önergeler verilirse, bunların kabulü halinde, Genel Kurula geldiğinde bunlar üzerinde de bir kişinin lehte, bir kişinin aleyhte ve hatta kabul edilirse Bayer arkadaşımızın teklifi, üzerinde konuşulmasıdır. Bu takdirde bu Komisyonda görüşülen önergeler üzerinde, Genel Kurulun en azından bir bilgisi ve de önerge hakkında ve gerekçe hakkında bir fikri olacaktır. Çünkü orada yapılan değişikliğin müzakeresi sırasında hiçbirimiz orada bulunmayacağımıza göre, tabii isteyenler bulunabilir de, genellikle bulunmayabilir de, bu tak-

dirde gerekçesi hakkında bir fikri olmadan, doğrudan doğruya Genel Kurula gelmesi ve Genel Kurulda oylanması halinde gerekçesini bilemeden karar verme durumundayız.

İşte bu bir eksikliktir, bunun tamamlanması lazımdır. Bu durumda nasıl ki, birinci görüşmede, ikinci görüşmede müzakere imkânı veriyoruz, önergeler üzerinde ikiye kişiye birincisinde hak veriyorduk, ondan sonra on kişiyle önerge verildiği zaman onun üzerinde de önerge sahiplerinden birisi önergeyi izah etmek üzere söz hakkına sahipti, kürsüden bunu ifade etmek için buraya çıkabilirdi, o halde Komisyonda verilecek yeni önergeler için de, kabulü halinde, buraya gelmesi halinde en az bunun üzerinde de bir kişinin lehte, bir kişinin aleyhte söz hakkına sahip olmasını teklif ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Sarioğlu.

Sayın üyeler; bahis konusu teklifin birinci maddesi üzerinde...

KÂZIM ÖZTÜRK — Sayın Başkan, müsaade ederseniz bir iki hususu arz etmek istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Öztürk.

KÂZIM ÖZTÜRK — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, bir iki hususun zapta geçmesi için huzurunuzu işgal ettim.

Getirilen Teklifte ikinci müzakerenin usulleri ortaya konmakta ve tamamıyla Dahili Nizamname veya Senato İçtüzüğündeki prensipler getirilmektedir.

Teklif Sahibini ve Komisyonu bir noktada kutlamak ve bir noktada da bir miktar şikâyetle bulunmak istiyorum :

Kendilerini kutlamak istediği nokta, Tasarının veya maddenin reddi halinde, diğer kanunlardan bir istisna getirerek, Tasarının reddi halinde Komisyona iade manası verilmesi, peşinen yapılan bir kısım eksikliklerin Tüzükte öngörüldüğü biçiminde naçizane tarafımdan değerlendirilmektedir.

Söyle ki : Önümüze gelecek Tasarıda genel yapıya ve çatıya Genel Kurulun katkısı (Eski tabirle) müctemian, yani toplu olarak yoktur, ferdan - ferdâ vardır. Mümkündür ki, genel çatı, genel yapı burada müzakere edilirken bu yapı beğenilmeyebilecektir. Bu takdirde Genel Kurulu bir müşkülattan bu Tüzükle kurtarmış olmaktadır. Diğer kanunlardaki gibi, maddelere geçilmenin reddi son derece bir müşkülata yaratacaktır. Esas görevi Anayasa yapmak olan bir Meclisin, maddelere geçilmesinin reddi mümkün gözük-

meycek veya vazifesini yarıda bırakmış intibainı verecektir. Bu nedenle, Tüzükte öngörülen «Maddelere geçilmesinin reddi Komisyona iade anlamındadır» sözcüğü son derece isabetlidir. Bu söz maddelerde de aynı biçimde; burada birinci müzakerede maddeler reddedildiği zaman, madde Tasarıdan çıkıyacak, Komisyona iade edilmiş sayılacaktır.

Önergeler üzerindeki düşüncelerimi birkaç gün önce bir usul önergesi nedeniyle arz ettiğim için ayrıca bu nedenle huzurunuzu işgal etmeyeceğim.

İkinci müzakere Genel Kurullarımızda çok ender, başvuru, Meclisler iki kanada ayrıldıktan sonra sadece Anayasa konusuna inhisar eden bir konu olduğu için klasik parlamenterler tarafından bile daima dikkate alınmayacak hususlar olduğu için bu madde de ayrı ayrı tatad edilmiş ve üyelerimizin bilgisine sunularak Tüzük maddesi haline getirilmektedir; isabet vardır.

İkinci müzakerede esas fonksiyon Komisyona mevdudur. Birinci müzakerede madde oluşur; son şeklini alır. Ola ki bir kısım noksanlar buluna. Bu takdirde de Tasarıyı baştan sonuna kadar götürmek durumunda olan Komisyon esas görev başındadır ve bu ahvalde değişikliği isteyecek, üyelere önce Komisyondur. Genelde yapıldığı zaman mümkündür ki, Tasarının üzerinde bir kısım noksanlar belirecektir.

İkinci müzakere genellikle üyelere çok az vazife düşürür. Esas vazife Komisyonun uhdesinde kalacaktır. Gördükleri noksanları ki, geçmiş Dahili Nizamnamede beş gündü, burada 72 saat, yani üç günle tahdit edilmiştir, sınırlı zaman içinde bu yeterlidir; bu zaman içinde Komisyon birinci müzakerede yapımı tamamlanan Anayasada gördüğü noksanları bizatihi kendileri talep edecektir.

İkinci müzakerede, birinci müzakerede kabul edilen maddelerin reddi üyelere talep olunabilecek. Buna herhangi bir mani yok. Zaten önerge vermenin şekillerinin ne olduğu İç tüzükte sayılmaktadır. Bu da ayrıca dikkate alınmalıdır.

Bu haliyle madde Anayasa görüşmelerine geniş biçimde açıklık getirmektedir.

İkinci müzakeredeki önergenin nitelikli imza ve nitelikli çoğunlukla kabulü hususu tamamen Komisyonumuzun takdirindedir; onun üzerinde bir şey söylemek ihtiyacını duymuyorum. Ancak, önergeler üzerindeki müzakere ki, bir kısım hatip arkadaşlarımız kısaca belirttiler, müzakere ettiğimiz Komisyonun maddesidir; yoksa bir üye arkadaşımızın fikirlerini müzakere etmekle dikkatlerimizi dağıtmak, he-

le Anayasa gibi uzun süre ve devamlı görüşeceğimiz konuda bize müşkülât getireceğini düşünüyorum.

Bu düşüncelerle hepinize saygılar sunuyorum.

BAKAN — Teşekkür ederim Sayın Öztürk.

Sayın Muratoğlu, buyurun efendim.

ENİS MURATOĞLU — Sayın Başkan, değerli üyeler;

Arkadaşlarımız şimdiye kadar söylenmesi mümkün olan her hususu dile getirdiler. Maddeyi huzurunuzda enine boyuna tartışmış olduk. Bendeniz bir noktaya takılıyorum; onu ele almadıkları için arz etmek istedim.

Efendim, maddenin sondan üçüncü fıkrasında, «İkinci görüşmede önerge sahiplerinden yalnız birisi önergeyi açıklayabilir. Komisyonun cevap verme hakkı saklıdır. Bundan sonra önergeler açık oya sunulur. Önergenin kabulü için üye tamsayısının salt çoğunluğu gereklidir.» deniyor.

Takdir buyrulur ki, üye tam sayısının salt çoğunluğu, yani 81 hemen hemen temin edilemeyecek kadar büyük bir rakamdır. Bu takdirde, Tasarının herhangi bir maddesi verilecek önergelerle değiştirilemeyecek demektir. Bu aynı zamanda şöyle bir ilişkili durumu akla getiriyor :

Mesela Komisyondan gelen Tasarı; maddeleri görüşülürken, farz buyurun 125 üyemiz varsa, 65'ilehte oy kullandığı takdirde, 65 oy ile o madde kabul edilebilecek; fakat mesela bir değişiklik önergesi verilse ve bu değişiklik önergesi 125 üye var iken 80 kabul oyu kazansa dahi değiştirilemeyecek demektir.

Bu husus bana garip geldiği için açıklamak ve takdirlerinize sunmak istedim. Maruzatım bundan ibaretti.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Gürbüz.

ÖZER GÜRBÜZ — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Elimizdeki Tekliften Anayasa taslağının görüşülmesinde iki görüşme olacağını anlamaktayız. Esasen Tüzük de bunu amir. Ancak, şahsen benim anlamadığım bir yer var :

Birinci görüşmede Tüzüğün 78 inci maddesinin uygulanacağını anlamaktayız. Ancak, şöyle bir fıkra var : «İlk görüşmede reddedilen maddelerle değişiklik önerileri, kabul edilen maddeler komisyona geri verilir.» denmektedir ve hemen altındaki fıkra ikinci görüşmeden bahsediyor. İlk görüşme, 78'e göre bu öneriler ve reddedilen maddeler ya da ka-

bul edilen biçimiyle tamamlanmayacak mı tümü? Komisyona geri verildiği haliyle şurada okuduğum fıkıyla, «ilk görüşmede reddedilen maddelerle değişiklik önerileri, kabul edilen maddeler Komisyona geri verilir.» Komisyonda bu biçimde mi kalacak bunlar ve sonra ikinci görüşmeye mi başlayacağız? İkinci görüşmeye böylece başlayacaksak, ikinci görüşme önemli kısıtlamalar getirmektedir. Kısıtlamalar malum, demin de arkadaşlarımızın belirttiği gibi, önerenin kabulü için üye tamsayısının salt çoğunluğunu aramaktadır ikinci görüşme; birinci görüşme bunu aramıyor. Ancak bu fıkırdan ne amaçlanıyor, ne kastediliyor bunu anlayamadım. Bu açıklanırsa daha iyi anlaşılmış olacaktır.

Bunun dışında arkadaşlarımız görüşlerini belirttiler, ben tekrarlamak istemiyorum. Ancak ben de 5'er dakikalık görüşmeyi ve ikişer üyeye söz verilmesini Anayasanın açıklaması bakımından az görüyorum. Çünkü, fazla üye konuşuyorsa yeterli önergesi de verilebilir. Esasen çok üye de, her maddede konuşmayacaktır göreceğimiz gibi. Her madde, ayrı uzmanlık istemektedir. Şayet konuşuluyorsa buna da memnun olmamız gerekmektedir ve yine ikinci görüşme için olmakla birlikte, hadi 10 üye imzalayabilir diyorum önergeyi, 10 üye bulunabilir; ancak kabul için aranan üye tamsayısının salt çoğunluğunu, 81 rakamını bulabilmeyi çok büyük bir kısıtlama olarak görüyorum. Arkadaşlarımızın da belirttiği gibi, 90 - 95 üye katılabilir; 5 üye red, 79 - 80 üye kabul diyen önergeleri reddetme durumunda kalacağız. Bunlar sanıyorum önergeler geldiğinde görüşülecektir. Ancak, öncelikle demin belirttiğim fıkrada açıklama gelirse memnun olacağım.

Tüm Kurula saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Gürbüz. Sayın Erginay, buyurun efendim.

AKİF ERGİNAY — Sayın Başkan, değerli üyeler;

«Böyle bir İhtüzük teklifinin getirilmesi yerindedir. İlk intibaim budur. Çünkü hakikaten önemli bir konunun üzerinde hassasiyetle durma bakımından faydalıdır. Yalnız ilk düşüncem, bunun ek madde değil, belki geçici madde olması gerekirdi. Çünkü, Anayasa çıktıktan sonra İhtüzükte böyle bir hükmün ek madde şeklinde kalması devamlılık bakımından sakıncalıdır; ama bunun üzerinde fazla ısrar etmiyorum.

Yalnız, bu teklifte Anayasaya kabul bakımından verilen önem açık; fakat önemin verildiği nispet-

te birtakım handikapların da ortaya konulduğu gene açık. Yani, işi önergeler verme bakımından uzatmamak, dolayısıyla hemen ilk kabulünü sağlamak gibi bir temayül ortaya çıkıyor, Nitekim, maddenin alttan üçüncü paragrafında, «bundan sonra önergeler açık oya sunulur» diyor. 10 tane önerge olduğunu farzedin, 20'şer dakikadan 2 saat gider. Kabul, ret, kabul, kabul, kabul.

Bu itibarla, oranın artık, üstelik 81 üyenin salt çoğunluğunun da bir ibaresi bulunduğuna göre aynı maddede, artık açık oyla orada oylamaya gitmenin faydası yok; zararı var. Uzatmak istemiyoruz. Anayasanın çıkmasını. Eğer böyle çok üzerinde duracak sak oylama şekliyle bunu belki müddetinde çıkarmayacağız, yahut da oldu bittiye gelecek bir parça. Üzerinde durmaktan kaçınmak durumuna geleceğiz ki, aman zaman bitiyor, geldi 20 - 21 Eylül filan kabilinden.

Bu itibarla bendeniz, eğer Sayın Komisyon da iltihak ederse, «bundan sonra önergeler açık oya sunulur» hükmünün kaldırılmasını, o parafirazın çıkarılmasını düşünürüm. Çünkü, gaye ortaya çıkıyor son cümleye zaten. Orada salt çoğunluğu esas aldığına göre, açık oya lüzum yok. Eller kaldırılır, sayılır; 81'se kabul, değilse ret; ama mütemadiyen ellerin kalkmasıyla birlikte kabul veya ret ifadesinin de açıkoy şeklinde gösterilmesi, zannediyorum ki, işi çok daha uzatır. Hiç olmazsa zaman kaybı bakımından, gayede bir değişiklik olmasına rağmen, zaman kaybını ortaya koyan bir cümle oluyor bu.

Bu itibarla o fıkranın, daha doğrusu o parafirazın, ara cümlelerin çıkarılmasını teklif ediyorum. Eğer Komisyon uyarsa önerge vermeyi düşünürüm.

Teşekkür ederim, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Erginay.

Söz isteyen başka bir üyemiz?.. Buyurun Sayın Bilge, teklif sahibi olarak.

NECİP BİLGE — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar;

Teklifi hazırlayan arkadaşlar adına, burada konuşan arkadaşlara hifzedebletiğim nispette, maddelerin yahut da hükümlerin açıklaması şeklinde bir cevap vermeye çalışacağım. Esas görev, gayet tabiidir ki, Anayasa Komisyonuna aittir. Belki bu açıklamalarımı ona da yardım etmiş olacağımı düşünüyorum. Hifzedebletiğim kadarıyla dedim, çünkü bazılarını hifzedemedim.

Şimdi, ilk önce Sayın Kurtoğlu, «Diğer üyeler» tabiri üzerinde durdu. Yani, değişiklik önergesi ve-

rıldı ve Komisyona iade edildi. Komisyona gittiği sırada diğer üyeler, yani Meclisin üyeleri, sadece Komisyonun değil; Komisyon içerisinde konuşurken gayet tabii kendi kendilerine bu işi halledeceklerdir; fakat orada bulunmayan Meclisin diğer üyeleri de bir teklif vermek suretiyle Anayasa ile ilgili olan o maddelerin oluşmasına katkıda bulunabilirler. Yani bir kolaylık olmak maksadıyla, ille Genel Kurulda verilmesi lazım geldiği anlamı çıkmayacaktır. Meclisimizin diğer üyeleri de, yani önerge vermeyen diğer üyeleri de Komisyona önermelerini verebileceklerdir. Bunu düşündük.

Sayın Yarkın, «önergeler üzerinde tahdit konulmaktadır. Gerek zaman bakımından, gerekse kişi bakımından tahdit konulmaktadır, bu doğru değildir» dediler. Böyle de düşünülebilir; ama madde esas itibarıyla kabul edilmiştir veya kabul edilmek üzere-dir. Birinci görüşmede söz konusu değildir, bilhassa ikinci görüşmede söz konusudur bu birer kişinin konuşması. Bu itibarla, zaten madde kabul edilmiş olduğuna göre, tekrar önerge verilip de onun üzerinde bir görüşme söz konusu olduğu takdirde, burada bir sınırlama yapmak bize makul geldi. Bu itibarla ikişer kişi konuşabilir lehte ve aleyhte ve bunlar da zaman bakımından tahditlidir.

Sayın Bayer, burada bir kişinin daha konuşmasının uygun olacağını belirtmiş bulundular. Bu Yüksek Kurulun takdirine bağlıdır. Üzerinde de konuşulabilir. Biz bunu sadece lehte ve aleyhte diye söylerken, üzerinde konuşacağım diyerek lehte veya aleyhte konuşma imkânı ortaya çıkmasın, çünkü bazan böyle de yapılır, buna meydan verilmemesi için sadece lehte ve aleyhte dedik. Genel Kurul kabul ederse üzerinde de bir kişinin konuşmasına imkân verme yetkisine sahip bulunmaktadır gayet tabii.

Sonra, ikinci görüşmelerdeki önergelerde imza meselesi üzerinde durdu Sayın Yarkın ve diğer arkadaşlar.

Düşünmek lazım gelir ki, bu ancak ikinci görüşmede 10 imza söz konusudur. Birinci görüşmede 10 imza söz konusu değildir, tek imza ile önerge verilebilir birinci görüşme sırasında. O halde, ikinci görüşmede bunun biraz takviyeli olması, mevsuf bir rakam mecburiyeti konulması şundan doğmaktadır : Birinci görüşmede zaten madde kabul edilmiştir. Belki 80 kişi, belki 75 kişi birinci görüşmede zaten pek o kadar şey yoktur; bu kabul edilmiş olan (80-85-90 vesaire) bir madde üzerinde sadece bir kişinin veya sadece iki kişinin önerge vererek müzakereyi

yeniden başlatmasının doğru olmayacağı kanısına vardık, teklif yapan arkadaşlarımızla.

Bu itibarla, esasen kabul edilmiş olduğu için, ikinci bir görüşmede mevsuf bir rakam aramanın doğru olacağına kanaat getirdik ve 10 imza, 81 kişi, yani salt çoğunluk; bu açık oya sunulma suretiyle de salt çoğunluk elde edilecektir. İş'arı oylarda oyun sayılması genellikle söz konusu değildir. Yani 81 midir, 79 mudur, bunun fazla önemi yoktur. İş'arı oylarda oy sayısı çok olan taraf kazanmış olur. Yani, kabul oyu çok ise, bu isterse 80'den daha aşağı bir şey olsun, bu kabul edilmiş sayılır. Orada nispi ekseriyet söz konusudur.

Bazı arkadaşlar çekimser oyların da kabul oyu sayılması lazım geldiğinin açıkça ifade edilmesi gerektiğini belirttiler. Bu ifade edilmemiş olsa dahi, bu böyledir. Çünkü, sadece kabul edilen oylar sayısı daha fazla ise, salt çoğunluk olmasa dahi, kabul edilmiş sayılacak, çekimser oylar adeta onun yanında, ona ilave edilmiş, kabul edilecektir. Bu itibarla, o hususta, yani çekimser oylar kabul sayılır şeklinde açık hüküm konulmasa dahi, kabul oylarıyla birleşecek demektir.

Sayın Akkılıç, «açık oya sunulur» tabirinin, «açık oyla kabul edilir veya açık oylama yapılır» şeklinde ifade edilmesinin doğru olacağını söyledi. Bu bir ifade meselesidir, Yüce Genel Kurulun takdirine bağlıdır, «Sunulur» tabiri de, sadece kendimizin buluşu değildir, eski içtüzüklerde de bu şekilde ifade edilmiş bulunmaktadır.

Sayın Akkılıç, Sayın Bayazıt, zannediyorum bir arkadaş daha, Komisyona verilen maddeler ne zaman geri döner, bunun zamanı belirtilsin dediler. Zannediyorum ki, bunun zamanını belirtmeye imkân yoktur. Çünkü, bazı maddeler vardır, Komisyona iade edilir; üç saat sonra geri döner; bazıları vardır, önemi dolayısıyla üç gün dönmez. Bunu önceden kestirmeye olanak yoktur. Bu itibarla, maddeye de açıkça, «Komisyona verilen hususlar şu kadar zamanda geri gelir» demeye imkân olmadığı kanaatıyla böyle bir hüküm sevk etmedik.

Sayın Fırat söylemişti, çekimser oy meselesi; ona karşılık vermiş olduğumu zannediyorum, ayrıca tekarrarına lüzum görmüyorum vaktinizi almamak için. Yani, çekimser oylar, esas itibarıyla bugünkü şekilde dahi kabul oyu tarafında kullanılmış sayılır.

AKİF ERGİNAY — İçtüzüğe aykırı.

NECİP BİLGE — İçtüzükte buna dair bir hüküm yok, ayrı bir hüküm yok. Reddedilmiş sayılsa

idi, dediğiniz doğru olabilirdi; fakat bu hususta bir hüküm olmadığı için kabul oyu fazla ise, adeta çekimser oylar da onunla birlikte olduğu gibi, kabul edilmiş sayılacaktır.

Sayın Tutum, komisyon hâkimiyetinden bahsetti. Birinci görüşmeler bakımından mevcut İçtüzüğümüzü aynen aldık. Mevcut İçtüzüğün hükümleri muhafaza edildi ve orada da, yani komisyon hâkimiyeti diye bir şeyin söz konusu olmadığını zannediyorum; ama bu bir görüş meselesidir, sayın Genel Kurul ne şekilde takdir ederse, o şekilde neticeye bağlayabiliriz.

Fıkralar ayrı ayrı konuşulsun ve oya sunulsun denildi burada da. Gayet tabiidir ki, gerek burada, gerekse Anayasada icabında iki fıkralık bir madde tümü birden veya iki, üç, dört fıkralık bir madde fıkra fıkra ayrıca oya konulmak suretiyle neticeye bağlanır. Zaten İçtüzüğümüzün hükümleri buna müsait bulunmaktadır. Yalnız şu var ki, ayrı ayrı oya konulması hususunda zannediyorum 5 kişilik bir önerge lazımdır, yani 5 imzalı bir önergenin verilmesi icap edecektir; artık arkadaşlar da buna katlansınlar, sadece bir kişinin değil de, 5 kişinin imzasıyla bu hususta bir önerge verilirse, oylamaya bile lüzum olmadan o şekilde bir işlem yapılacaktır.

Sayın Hamitoğulları, tümü, yani maddelere geçilmesi kabul edilmeyen Anayasa Tasarısının âdeta reddedilmiş olabileceğini, bunun Komisyona iadesinin manasının ne olduğunu sormuş olduklarını zannediyorum. Diğer kanunlardan ayrı bir hükme bağlama lüzumunu duyduk, çünkü diğer kanunlarda maddelere geçilmesi kabul edilmeyen hususlarda, o kanun reddedilmiş sayılır ve Millî Güvenlik Konseyine gider. Anayasada böyle bir yükümlülüğü üzerimize almak istemedik, yahut da böyle bir yükümü Millî Güvenlik Konseyinin üzerine yıkmak istemedik. O, Komisyona iade edilmiş sayılır, Komisyon tekrar onun üzerinde görüşünü açıklar ve tekrar Genel Kurula gelir, Genel Kurulda tekrar görüşme mevzuu olur diye düşündük ve bu şekilde bir hüküm koymanın daha uygun olacağı neticesine vardık.

Yalnız Sayın Hamitoğulları, direnir de gelirse, âdeta Genel Kurulun itimatını kaybetmiş olan bir Komisyonun tekrar Genel Kurulun önüne çıkması gibi bir durum olur, istifa etmesi lazım gelir gibi, o anlama gelecek bir ifade kullandılar zannediyorum. Bu İçtüzüğümüzde mevcut olmayan bir şeydir. İstifa edip etmemek gayet tabii Komisyonun kendisinin bileceği bir iştir.

Bu itibarla direnir ve belki kabul ettirir. Direndiği halde kabul ettiremeyebilir, o da olur; bu Genel Kurulun takdrine kalmış bir meseledir. Binaenaleyh, istifaya gitmek durumu söz konusu olmamak icap eder.

Burada yine Sayın Hamitoğulları da, Komisyon-
dan ne kadar zamanda geni geleceğini sordular. Bunu önceden kestirmeye imkân yoktur.

«Değişiklik önergeleri üzerinde konuşmacılara fırsat vermeli, hiçbir tahdit konulmamalı» dedi. Biz, iki lehte, iki aleyhte diye kabul ettik arkadaşlarımızla birlikte. Yalnız Bayer, «Bir de üzerinde konuşulsun» dedi. O da yüksek takdirinize bağlı bulunmaktadır; fakat bunu tahdit etmede bir lüzum olduğu kanısındayım. Çünkü, maddeler üzerinde görüşmede hiçbir tahdit yoktur. Maddeler üzerinde görüşmede istediğimiz kadar konuşabiliriz, yeter iki, yeterlik önergesi verilmemiş olsun. Yeterlik önergesiyle tahdit vardır, o da burada yeterlik önergesinin kendi oylarınızla kabulüne veya reddine bağlı bir meseledir. Bunun dışında sadece ve sadece değişiklik önergeleri üzerinde konuşma bakımından bir tahdit söz konusudur. Bu iki olur, dört olur, beş olur, vesaire... Beş diye teklif edildi komisyon arkadaşlarımız arasında alt komisyonda; en nihayet ikisi kabul edildi. Takdir meselesidir; burada Genel Kurul hangisini kabul ederse. Zaten teklif sahibi olarak bizim fazla bir yetkimiz yoktur; ama Komisyon katılır veya katılmaz, o ayrı bir meseledir; fakat iki kişinin görüşmesinin yeterli olacağı kanısına vardık. Bayer'in teklifi de kabul edilirse beş kişi olmuş olur bu : İki lehte, iki aleyhte, bir kişi de üzerinde; fakat burada bilhassa belirtmek istiyorum ki, maddeler üzerinde görüşmede hiçbir tahdit söz konusu değildir. Böyle olduğuna göre, sadece önergeler üzerinde bir tahdit yapmanın yasal, temel haklara, vesaire yahut da Danışma Meclisinin haklarına bir müdahale veya kısıtlama söz konusu değildir diye düşünürüm.

10 imzalı önerge verme :

Bu birinci konuşmada söz konusu değildir. Birinci görüşmelerde tek imza ile önerge verilebilir; (Değişiklik önergesi) fakat ikinci görüşme sırasında, yani birinci görüşme bitti, Komisyona iade edilen maddeler geri geldi, onlar üzerinde tekrar görüldü, konuşuldu ve karara bağlandı; 72 saat geçti ve ondan sonra da ikinci görüşmeye başladık. Artık ikinci görüşmede bazı tahditler getirmenin lüzumlu olduğuna kanaat getiriyoruz. Çünkü maddeler Heyeti Umumiye-
yeniz tarafından şu veya bu şekilde kabul edilmiştir. Böyle olduğuna göre, Komisyonda da enine boyuna

tartışılmış, Genel Kurulda da enine boyuna tartışılmış, artık tek bir imza ile değişiklik önergesi verilmesinin caiz sayılması doğru gelmedi bize. Bu itibarla 10 kişilik bir önerenin verilmesi lazım geldiğini ifade ettik, hatta 20 kişilik, 30 kişilik imza olsun diye teklifler de oldu; biz 10'da karar kalmış bulunduk ekseriyetle.

Sayın Kamer Genç, Genel Kurulda ikinci önergeleri üzerinde de açıklama hakkı verilsin diye ifade ettiler. Bunu da yine takdirinize bırakıyorum. Genel Kurul bunu kabul ederse, gayet tabii ki kabul edeceğiniz metinle o şekilde girer ve o suretle ikinci görüşmedeki önergelerin üzerinde de, yine ilgililer için görüşme hakkı ortaya çıkabilir. Zaten orada 10 imzalı önerge verildiği takdirde, önerge sahiplerinden birisi görüşünü belirtecek, Komisyonun buna cevap hakkı mahfuz bulunmaktadır; ondan sonra netice oya sunulacaktır. Genel Kurul bunun aksini kabul eder, tekrar görüşme yolunu açacak olursa, ona da biz bir şey diyebilecek durumda değiliz.

Yine Kamer Genç arkadaşımız, salt çoğunluk meselesine de temas etti. Biraz önde de belirtmiş olduğum gibi, madde birinci görüşmede burada kabul edilmiş bulunduğuna göre şu veya bu ekseriyetle artık ikinci görüşmede önergelerin kabulü için salt çoğunluğun aranılmasının büyük bir sınırlama olmadığı kanısındayız. Yine Genel Kurulun takdiri ayrıca bu yönde tecelli ederse, gayet tabiidir ki, ona da uyulmak lazım gelecektir.

Sayın Kamer Genç, bir de tekriri müzakere usulü açalım dediler. Bugünkü İftüzüğümüzde böyle bir şey genellikle yoktur Genel Kurul müzakereleri sırasında. Anayasada zaten iki görüşme olduğuna göre, ayrıca bir de tekriri müzakere yapılmasına lüzum olmadığı kanaatindeyim, zaten iki görüşme yapılmaktadır. Hatta, bazı maddeler, dolayısıyla önergeleri de kabul edilecek olursa, bu üç veya dört de olabiliyor duruma göre. Bu itibarla ayrıca tekriri müzakere usulünün açılmasının, işleri biraz daha geoiktirmekten başka bir yararı olmayacağı kanısındayım.

Sayın Azgur Arkadaşımız, Komisyona iade meselesi üzerinde durdu; ama neticede ne demek istediğini bendeniz pek fazla kavrayamadım, yani Komisyona iade diğer kanunlarda mevcut olmayan bir usuldür ve bunun diğer kanunlarda iade edildiği takdirde, tekrar bir müzakere söz konusu değildir gayet tabii, Milli Güvenlik Konseyine gidecektir. Burada görüşülüp bir karara bağlanmadan, Millî Güvenlik Konseyine gitmesini doğru bulmadık. Bu itibarla, sadece Komisyona iade edilmiş sayılır ve Komisyon onun üzerinde tek-

rar görüşerek, yeniden metin hazırlayarak veya hazırlamayıp tekrar onu Genel Kurula getirebilir.

Zannediyorum Sayın Azgur, «Komisyona verilen önergelerin 10 imzalı olmasının da muvafık olduğunu» söyledi. Onun üzerinde tekrar durmaya lüzum yoktur.

Sayın Önder yine; «Önergeler üzerindeki sınırlama kaldırılсын» dediler. Kanaatimce, iki kişinin veya hatta Bayer'in önergesi de kabul edilecek olur ise, beş kişinin sırf önergeleri üzerinde konuşması yeterli olacaktır, yoksa maddeler üzerindeki konuşmalarda herhangi bir sınırlama yoktur. Böyle olduğuna göre, artık önergeleri üzerinde bir sınırlama getirilmesinin fazla bir tahdit sayılmayacağını kabul etmek gerektiği düşüncesindeyim.

Sayın Yeğenağa'ya teşekkür ederiz. Kanımızca leh ve aleyhte konuşmalarla ilgili önerimizi kabul etmiş bulunuyor. Diğer taraftan, «Bir kişinin daha, yani üzerinde de bir konuşursa daha iyi olur» demektedirler, o da takdirinize kalmış bulunmaktadır.

Sayın Bayazıt'ın görüşlerinde ortaya sürmüş oldukları düşüncelere cevap vermiş oldum. Bilhassa Komisyona iade edilen maddelerin ne kadar zaman içerisinde geleceğini önceden kestirmeye imkân olmadığını tekrar etmek isterim. Yerine göre bu üç saat, beş saat, sekiz saat olur; yerine göre üç gün olabilir, beş gün olabilir. O, işin önemine bağlı bulunmaktadır.

Sonra açık oylamada 60 leh, 60 aleyhte çıktı salt çoğunluk hâsıl olmadı. Çünkü, «salt çoğunluk» denince, genellikle tamsayının yarısından bir fazlası anlaşılır, yani 160 kişiyiz, 81 oy antaşılar. 60 oy 60 oyla çıktıysa açık oyda çekimserler nazarı itibara alınmaz, ancak iş'arı oylarda çekimserler dikkate alınmadan, kabul oyları fazlaysa kabul edilmiş sayılır; ama açık oya sunulduğu zaman, bunun özel bir anlamı vardır, 81 olması lazım gelir; çünkü iş'arı oylarda efkârnumumiye vesaire bakımından ne kadar oy verilmiş olduğu filan pek belli olmayabilir; ama açık oy olunca, bunlar yarın zabıtlara geçecektir, «Anayasanın filan maddesi 60 oyla kabul edilmiştir» diye; bu doğru bir şey değildir. Bu itibarla, açık oylama söz konusu olduğu zaman salt çoğunluk, yani 81 oyun bulunması lazım gelir. Bulunmadığı takdirde, yeniden oya sunulabilir, yani 60, 60 ise eşitlik hâsıl olmuştur; Başkanın oyu üstün gelmez, İftüzük hükümlerine göre böyle bir durum yoktur, eski İftüzük hükümlerinde buna benzer hükümler vardı; fakat şimdi yoktur, öyle olduğuna göre, eşit olmuştur ve eşit oyla kabul edilemez, açık oy bakımından yeniden oylama yapılması lazım gelir.

Sayın Çakmakçı da yine, «Beşer dakika ile tahdidin doğru olmadığını» söylediler. Tekrar ediyorum maddeler üzerinde konuşmada hiçbir tahdit yoktur. Gerek tümü üzerindeki görüşmelerde, gerekse maddeler üzerindeki görüşmelerde zaman sınırlaması yoktu bizim teklifimizde, ancak ve ancak, o önergeler üzerinde, önergelerin lehinde ve aleyhinde konuşmaktır; bunu da gayet tabii iyi sayıyoruz böyle bir sınırlamanın yapılmasını.

Sayın Sarıoğlu da aynı şeyleri söylemiş oldu zannediyorum. «Tekrar ikinci görüşme sırasında önerge verilip de Komisyondan geldiği takdirde, tekrar görüşme hakkı verilsin» dedi. Takdir Yüce Kuruludur, ne şekilde tecelli ederse gayet tabii ona uyacağız.

Yine Sayın Muratoğlu : «Salt çoğunluğun pek fazla olduğunu, 79 oy verildiği takdirde kabul edilemeyeceğini» söyledi.

Sayın arkadaşlar, Anayasa görüşüyoruz, Anayasa görüştüğümüz sırada da arkadaşların burada bulunması lazım geldiğini burada vurgulamak isterim. Binaenaleyh, salt çoğunluğu düşürecek şekilde hareket etmek doğru değildir, bir Anayasa görüşmesinde de işin ciddiyetine uygun bir şekilde oylamanın da yapılması ve gerekli oyların, yani salt çoğunluğun da bulunması lazım geldiğini ifade etmek isterim.

Buraya gelmişken bir - iki dakikanızı daha almak istiyorum. Ek madde 1 in başlığında, «Anayasa Teklifinin» diye çıkmıştır. Biz, «Anayasa Tasarısı» diye ifade ettik; sebebi şu :

İçtüzüğümüzde hükümetten tasarı gelir, Meclis üyelerinden teklif gelir; ama 86 ncı madde, ölüm cezalarıyla ilgili olan o maddede, «Komisyonun tasarı hazırlayacağı» ifade edilmektedir ve 86 ncı maddenin başlığı da tasarıdır. Binaenaleyh, komisyonlarda aynı şekilde, «Tasarı» şeklinde bir ifade kullanabilirler.

Tasarıdan maksat; belli resmî bir makamdan gelmiş olması dolayısıyla, yani Hükümetten gelmiş olması dolayısıyla ona tasarı diyoruz. Bu proje, Anayasa Komisyonundan geldiği için, o da Meclisimizin resmî bir organıdır, bu itibarla oradan gelecek projeye de tasarı demeyi uygun bulduk, İçtüzüğümüzün 86 ncı maddesi uyarınca; bunun bu şekilde değiştirilmesinin uygun olacağı kanısındayım.

Sonra, fıkralara numara konmadı; ama ben kendim şöyle bir numara koydum, burada beşinci fıkraya geliyor, «İlk görüşmede reddedilen maddelerle değişiklik önerileri, kabul edilen maddeler Komisyona geri verilir» denilmektedir. Biz, bunu hazırlarken şöyle düşündük : «İlk görüşmede reddedilen mad-

delerle değişiklik önergeleri kabul edilen maddeler Komisyona geri verilir.» Oradaki öneri tabiri yanlış, önerge olması icap eder; fakat bazen şöyle diyen arkadaşlar da oluyor, bu bakımdan açıklamayı uygun buldum :

1. İlk görüşmede reddedilen maddeler,
2. Değişiklik önergeleri,
3. Kabul edilen maddeler.

Kabul edilen maddelerin ayrıca Komisyona geri verilmesi diye bir şey söz konusu değildir; görüşmeler bittikten sonra, Tasarının tümü Komisyona gelecek, önergeler tekrar hazırlanacak vesaire 72 saat geçtikten sonra tekrar Genel Kurulda görüşülecektir. Binaenaleyh, burada kabul edilen maddelerin Komisyona geri verilmesi diye bir şey söz konusu değildir. Olsa olsa, değişiklik önergeleri kabul edilen maddeler Komisyona geri verilir, yani dikkate alınması kabul edilen önergeler, maddelerle birlikte Komisyona geri verilir, Komisyon da onun üzerinde tekrar görüşme yapar, kabul eder veya etmez o ayrı bir meseledir, yani iki alternatif vardır burada. Birisi, reddedilen maddeler Komisyona geri verilecektir, bir de değişiklik önergeleri kabul edilen maddeler Komisyona geri verilecektir. Sadece kabul edilen maddelerin geri verilmesi diye bir şey söz konusu değildir; bunu arz etmek isterim.

Diğer taraftan, bir de, sekizinci fıkrada, «İkinci görüşmede, tasarının maddeleri hakkında verilecek değişiklik önergelerinin, Komisyon hariç, tasarının görüşülmeye başlamasından önce verilmesi ve 10 üyenin imzasını taşıması gerekir.» denilmektedir, yani ikinci görüşme sırasında 10 imzalı önerge verilecektir ve Meclisteki görüşmelerine başlanmasından önce verilecektir; ama Komisyon ayrıca kendisi de önerge verebilir, onu hariç tutmuş bulunuyoruz.

Şimdilik söyleyeceklerim bunlardan ibarettir, daha sonra gerekirse belki söz alırım. Esas itibariyle Komisyona yardımcı olmak için söz almış bulunuyorum, gerekirse yine yardıma devam edebilirim gayet tabii. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bilge.

Sayın Bilge, teklif sahibi olarak Sayın Bayazıt'ın bir sorusu var zannediyorum size.

NECİP BİLGE — Efendim, teklif sahibi olarak önemli ise, gayet tabii cevap verilebilir; yani benim sözüm önemli ise...

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bayazıt.

RIFAT BAYAZIT — Ek madde 1'in birinci fıkrasının sonunda, «maddelere geçilmesi açık oya su-

nulur» deniyor. Burada, son fıkradaki, «üye tamsayısının salt çoğunluğu» değil birinci fıkradaki, acaba iştirak edenlerin salt çoğunluğu anlamına mı geliyor, sonra, yine ek madde 1'in sondan üçüncü fıkrası, «Önergenin kabulü için üye tamsayısının salt çoğunluğu gereklidir» diyor. Burada üye tamsayısının, yani 160'm 81'i olması gerekiyor.

Sonra, sondan ikinci fıkra, «Tasarı maddelerinin görüşülmesi tamamlanınca tasarının tümü açık oya sunulur» diyor. Acaba açık oya sunulmakta burada üye tamsayısının mı, yoksa iştirak edenler mi?.. Bu noktayı Sayın Hocamdan açıklamasını rica ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

NECİP BİLGE — Efendim, şimdi evvela bu önergelerden başlayalım. Önergelerin kabulü için esas itibariyle salt çoğunluk söz konusu değil; ama burada 10 imzalı olacak ve önerge salt çoğunlukla kabul edilecek. Orada «üye tamsayısının» tabiri kullanılmıştır. Sebebi; üyelerin önergelerin kabulü bakımından esas itibariyle salt çoğunluk aranmadığı için, burada tamsayının salt çoğunluğu denilmiş; sırf önergeler için.

RIFAT BAYAZIT — Biz orada onun için 60 dedik...

NECİP BİLGE — Müsaade buyurun.

Ama Anayasa maddelerinin, 1 inci fıkrada ve sondan önceki 2 nci fıkrada, Anayasa maddelerinin kabulü bakımından sadece «salt çoğunluk» demişizdir. Sebebi; Anayasa maddelerinde salt çoğunluk denildi mi, üye tamsayısıdır. Anayasa maddelerinin kabulü veya tümü üzerindeki görüşmeler bitip de maddelere geçilmesi için açık oya sunulur, dendiği zaman, buradaki tam üye sayısının salt çoğunluğudur; yani Anayasa maddelerine geçilmesinde ve sonunda da tümünün kabulünde salt çoğunluk dediğimiz zaman, tam üye sayısının salt çoğunluğudur. Ötede bunu açıkça belirtmenin sebebi; önergelerin kabulünde salt çoğunluk aranmaz esas itibariyle, işari oya başvurulur genellikle; ama burada öyle olmadığı için, ikinci görüşme sırasında verilecek önergelerin kabulü bakımından, tam üye sayısının salt çoğunluğu, diye bunu ayrıca belirtmek lüzumunu duyduk. Biz öyle anladık teklif sahipleri olarak; ama Komisyon ne anladı? Onu da Komisyonun takdirine bırakıyorum; onlar cevaplandırsınlar.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bilge.

Buyurun Sayın Gürbüz.

ÖZER GÜRBÜZ — 5 inci fıkra ile ilgili bir sorun var. «İlk görüşmede reddedilen maddelerle de-

ğişiklik önerileri, kabul edilen maddeler komisyona geri verilir.» şeklinde açıklandı sanıyorum.

NECİP BİLGE — Hayır, ilk görüşmede reddedilen maddeler geri verilir, bir de değişiklik önergeleri, kabul edilen maddeler...

ÖZER GÜRBÜZ — Şimdi, bu fıkrayı neden koyduk acaba Sayın Bilge? Bunu anlayamadım. Şimdi, birinci görüşmede reddedilen madde ya da değişiklik önerileri düzenlenerek Komisyonca tekrar Genel Kurula sunulmayacak mı? Yani değişikliği kabul edilen önergelerin kabulü ikinci görüşmeye mi kalıyor yahut birinci görüşmede bitiyor mu?

NECİP BİLGE — Hayır, ikinci görüşmeye değil. O, komisyon tarafından geri gelecek, o madde üzerinde belki burada tekrar görüşme olacak. Daha o birinci görüşme. İkinci görüşme ancak Anayasa Tasarısının tümü üzerindeki görüşmeler vesaire bittikten sonra 72 saat geçecek, ondan sonraki görüşmeler ikinci görüşmedir. Yoksa, Tasarının birinci görüşmesi sırasında verilen önergeler dikkate alınıp, o önergeler o maddelerle birlikte Komisyona geri verildiği zaman, o Komisyon onu üç saat, beş saat, iki gün, üç gün sonra her neyse tamamladıktan sonra buraya getirecek, buradaki tekrar görüşülmesi o birinci görüşmedir henüz.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Güven, buyurun.

Sayın Bilge, lütfedeceksiniz biraz.

TURHAN GÜVEN — Biraz evvel Sayın Bilge Sayın Bayazıt'ın sorduğu soruya verdiği cevapta, gerek Tasarının maddelerine geçilmesi bölümünde, gerek sonunda tümünün açık oylamaya sunulması halinde mutlak mevcut olan üyelerin değil de, üye tamsayısının salt çoğunluğundan bahsetti. Oysa, getirilen teklifte sadece açık oylamadan bahsedilmekte ve bununla birlikte Danışma Meclisinin İçtüzüğü'nün 115 inci maddesinde, açık oylamalar ancak toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğu ile kararlaştırılabileceği hususu yer almıştır.

Şimdi, ortada anlaşılamayan durum bence şu : Maddelere geçilmesi hususu o gün salonda 150 kişi varsa mutlaka 81 oyla mı kabul edilecektir? Yoksa, 150'nin yarısından bir fazlası mı salt çoğunluk olarak kabul edilecektir? Çünkü, 115 inci madde toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğundan bahsetmektedir ve getirilen teklifte buna dair bir açıklık bulunmamaktadır. Biz bunu böyle anlıyoruz; yani salonda 150 üye varsa, bunun salt çoğunluğu ile karar verilecektir maddelere geçilmesi, açık oylama böyle yapı-

lacaktır. Keza, tümünün oylaması da böyle yapılacaktır.

Ancak, önergeler hususunda, ikinci görüşmede nisabın tamamı üzerinden; yani 160 üyenin 81 ile kabul edilmesi kabul edilmektedir; Sayın Bilge açıklamalarında bir Anayasa maddesinin mutlaka 81 oyla kabul edilmesinin uygun olacağı hususunu beyan ettiler. Elbette gönül bunu ister; ama buna dair bir açıklık yoktur. Lütfen bu hususun açıklığa kavuşturulmasını rica ediyoruz?

NECİP BİLGE — Efendim, biz teklif sahipleri olarak böyle düşünüyoruz. Eğer kafi derecede açık değilse önerge verilir, burada ne şekilde kabul edilirse, ona göre işlem yapılır.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bilge.
Sayın Kuzuoğlu.

A. FEHMİ KUZUOĞLU — Efendim, Sayın Profesör zahmet etmesinler, benim sualım Anayasa Komisyonundan.

BAŞKAN — Teşekkür ederim. Anayasa Komisyonunda ise o safhada rica edeyim efendim.

Sayın Fırat.

AYHAN FIRAT — Sayın Başkan; burada açıklık getirilmesi için ben tekrar belirtmek istiyorum. Gerek birinci, gerekse ikinci Anayasa görüşmelerinde maddelerin oylanması mevcut İçtüzüğün 115 inci maddesine göre yapılır anlamı çıkıyor; bu açıktır. Ancak, ikinci görüşmede verilen önerileri oylanması için açık oylama getirmiştir; bu böyle midir? Bunu öğrenmek istiyorum, bir.

İkincisi; açık oylamada müstenkifler de, eğer «evet» sayısı fazlaysa, oraya ilave edilecek mi ve bu 115 inci maddenin bütün bunlara mahal bırakmak için değiştirilmesinde fayda görüyorlar mı, görmüyorlar mı? Bunu tekrar Sayın Hocamdan istirham ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

NECİP BİLGE — Efendim, biraz önce beyan ettim, açık oylama söz konusu olduğu zaman tam üye sayısının salt çoğunluğu anlaşılır; binaenaleyh, 81 olması lazımdır. İşari oylarda ayrı düşünülebilir.

Bu itibarla biz böyle hazırlandık. Kafi derecede açık olmadığı düşüncesindeyseler, önerge verilir, önerge kabul edildiği takdirde, gerçekten bir açıklama getirmeye lüzum varsa, kabul edildiği takdirde o şekilde düzeltilir. Bizim düşüncemiz, açık oylama yapılan hallerde tam üye sayısının salt çoğunluğudur; yani yarıdan bir fazlası. İşari oylarda bu başka türlü olabilir. Hatta Başkanlık Divanı genel bir kural ola-

rak işari oylarda, şu kadar kabul, şu kadar ret, diye söylemez. Bu söylendiği takdirde mevcudun yarısından bir fazlası gibi bir durum hâsıl olabilir, hatta daha aşağı da olabilir bazı hallerde, çekimser oylar da ona eklendiği için, kabul edilmiş sayılır deniyor; fakat bu açık olarak ifade edilirse, diyelim ki, 81 kişi vardı burada, gerçekten 81 kişiyle toplanabiliriz; ancak bunun 35'i bir tarafa oy verdi, 25'i bir tarafa oy verdi, geri kalanı çekimser kaldı, 35 oy almıştır, 25 oy reddir, kabul edilmiştir dedi faraza. Anayasa Mahkemesi bu şekilde oylamayla kabul edilen kanunları iptal etmiştir; yani işari oyla yapılan oylamalarda rey sayısı belirtilmez, kabul edilmiştir der; ama açık oylama olunca bunu belirtmesine lüzum vardır. Lüzum olunca da, tam sayının salt çoğunluğu olması lazım gelir. Aksi takdirde kanun kabul edilmemiş olur.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bilge.

Komisyon adına Sayın Dal, buyurun efendim.

ANAYASA KOMİSYONU ADINA KEMAL DAL — Sayın Başkan, Danışma Meclisinin çok değerli üyeleri;

Anayasanın, Anayasa Tasarısının görüşülmesiyle ilgili İçtüzük hükümlerinin getirilmesi hakkında Danışma Meclisinde yapılan açıklamalar, verilen izahlar şunu ortaya koymaktadır ki, Danışma Meclisi Anayasaya daha şimdiden büyük ilgi göstermektedir. Bundan Anayasa Komisyonu olarak çok memnunuz, çok teşekkür ederiz; bütün buraya gelip düşüncelerini anlatan bütün arkadaşlarımıza ve bütün Danışma Meclisi Üyelerimize bu ilgilerinden dolayı teşekkür ederiz.

Sayın Hocamız Bilge'nin yaptığı açıklamalardan sonra Anayasa Komisyonuna fazla bir iş kalmadığı kanısına vardık. Çünkü, bizim verebileceğimiz bütün cevapları, İçtüzük değişikliğinin teklif sahipleri olarak, onlar adına bütün açıklamaları vermiş bulunmaktadırlar. Kendilerine de ayrıca huzurunuzda teşekkür ederiz.

Biz Anayasa Komisyonu olarak, Anayasanın Danışma Meclisine geldiği zaman iki aşamada görüşülmesini uygun gördük ve teklif de bu istikametteydi ve olumlu bulduk. Birinci görüşmede, şunu prensip olarak bütün arkadaşlarımız adına açıklayabilirim; hiç bir engellemeye taraftar değiliz. Birinci görüşmede gerek tümü üzerinde, gerek maddeler üzerinde bütün arkadaşlarımızın düşüncelerini rahatlıkla ve istediği şekilde açıklamalarından yanayız. Bu hususu evvela belirtmek isterim. Zaten getirilen teklifte bu istikamettir. Eğer birinci görüşmede arkadaşlarımızın

düşüncelerini açıklamak için herhangi bir kısıtlama, herhangi bir engelleme mevcut ise, bu engellemeyi ortadan kaldıracak tekliflere katılmaya hazırız.

İkinci görüşmede 10 imza şartının getirilmesini normal karşıladık. Takdir buyuracağınız gibi, ikinci görüşme daha önce kabul edilmiş bir metnin değiştirilmesi için yapılan öneriyle ilgilidir; 10 imza şartı bunun için getirilmiştir. Yani, Danışma Meclisi Genel Kurulu önceden bir metni kendi iradesiyle kabul edecektir, ondan sonra tekrar bu metnin değiştirilmesi için öneri getirilecektir. Gayet tabii Danışma Meclisi iradesinin ortaya konduğu bir metnin tekrar değiştirilmesi önerisinin belli bir sayıda teklif edilmesini normal karşıladık ve yerinde görüyoruz.

Ayrıca, birinci görüşmede ne bir zamanla, ne de bir sayıyla maddelerin görüşülmesinin tahdidine taraftar değiliz; ama ikinci görüşmede kabul edilmiş bir metnin yeniden görüşülmek suretiyle alabildiğine tartışmaya tabi tutulmasına taraftar olmadığımızı belirtmek isteriz. Zira, eğer böyle bir yöntem kabul edilirse, bu işin sonunu bir türlü alamayız. Onu belirtmek isteriz.

Biz Anayasa Komisyonu olarak getirdiğimiz metinlerin tartışmasından kaçıyor değiliz. Alabildiğine bütün tenkitlere açığız. Gayet tabii arkadaşlarımızın hakkıdır; ama belli bir süre içerisinde Anayasa görüşmelerinin bitirilmesi için buna lüzum olduğu kanısındayız.

Bazı üye arkadaşlarımızın belirttiği noktalara değinmek istiyorum. Sayın Hocamız Bilge aşağı yukarı hepsine değindiler. Bizce önemli olan bazı hususlar var; bu açık oylama sorunu. İçtüzükte açık oylama sorununun mutlak surette salt çoğunluk için yapılacağı hakkında açık bir hüküm mevcut değildir. «Anayasanın veya İçtüzüğün öngördüğü konularda açık oylamaya başvurulur» hükmü mevcuttur 116 ncı madde de. O halde şöyle bir sorun ortaya çıkıyor : Acaba Anayasanın kesin oya sunulması; yani kesin kabulü için oya sunulmasının salt çoğunluğa ihtiyaç olup olmadığı gerçekten zihinlerde bir istifham yaratabilir. Bu bakımdan kesin kabul için; ikinci görüşme bittikten sonra kesin kabul için salt çoğunluk aranmasını biz şahsen yerinde buluruz. Ama birinci görüşmede maddelere geçilmekle ilgili hükümde açık oylamaya ait hükmün mutlak salt çoğunluk şeklinde anlaşılmasının yerinde olmayacağı kanısındayız. Çünkü Anayasanın gerek tümü, gerek maddeleri kesin olarak oya sunuluyor değildir, sadece maddelere geçilmesi oya sunuluyor. Bunun açık oyla yapılmasını;

fakat toplantıda bulunanların salt çoğunluğuyla kabul edilmesinin uygun olacağı görüşündeyiz.

Biz Anayasa Komisyonu olarak, içtüzükte değiştirilmesi gereken diğer maddelerle ilgili hususta herhangi bir şey söylemek durumunda değiliz. Zira bize getirilen değişiklik metnini biz ele almış bulunuyoruz. Daha fazla değişiklikleri ihtiva eden bir metin getirilmiş olsaydı belki onu da inceleyebilirdik.

Yalnız şunu da belirtelim, bu sıralarda Anayasanın bitirilmesiyle ilgili çalışmalarımız yoğun şekilde devam etmektedir ve bu bakımdan belki daha çok sayıda İçtüzük hükümlerinin değiştirilmesiyle ilgili incelemelerimiz için fazla zaman ayıramazdık; ama görevimizdir, getirildiği takdirde yeniden üzerinde durabiliriz.

Bazı arkadaşlarımızın ikinci görüşmede tekrarı müzakere ile ilgili taleplerini biz de pek yerinde bulmadık. Çünkü devamlı olarak yenilemek suretiyle Anayasa görüşmelerinin bir çıkmaza girmesi ihtimali söz konusu olabilir.

Bir de, Sayın Azgur üzerinde durdular, tekrar üzerinde durmada yarar görüyoruz; İçtüzük hükümlerinde eğer böyle bir hüküm getirilmeseydi, reddedilmiş Anayasa hükmü doğrudan doğruya Komisyona iade edilmeden Millî Güvenlik Konseyine gitmesi gerekirdi. Arkadaşlarımızın getirmiş olduğu teklifte «Komisyona iade edilmiş sayılır» demek suretiyle Anayasa Komisyonu tarafından bir defa daha yeniden gözden geçirilmesine imkân vermiştir ve açıklık getirmiştir.

Bunun dışında bilmiyorum, cevaplandırılmamış noktalar varsa, bu noktalara da Komisyon olarak cevap vermeye hazır olduğumuzu belirtir, bütün arkadaşlarımıza gösterdikleri yakın ilgiden dolayı teşekkür ederiz.

ÖZER GÜRBÜZ — Sayın Komisyona bir soru sormak istiyorum Sayın Başkan.

A. FEHİMİ KUZUOĞLU — Benim de sorum var Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Gürbüz, bilahare Sayın Kuzuoğlu.

Buyurun Sayın Gürbüz.

ÖZER GÜRBÜZ — «... Birinci görüşmenin bitiminden itibaren 72 saat geçmeden başlanmaz.» deniyor. Değişiklik gören maddelerin acaba yeniden basılması düşünülüyor mu .. 72 saat hemen biter bitmez geleceği anlaşılıyor ikinci görüşmenin. Bu konuda değişiklik yapılan maddelerin basımı düşünülüyor mu?.. Bu süreye dahil mi?.. Bunu sordum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

ANAYASA KOMİSYONU ADINA KEMAL DAL — Sayın Gürbüz, biz bunu şöyle anlıyoruz :

72 saat zannediyorum en az verilecek süredir. Burada reddedilen veya değişik şekilde kabul edilip de Komisyona iade edilen maddelerin sayısı eğer birkaç günü alabilecek kadar çok ise, gayet tabii o ölçüde Komisyona zaman vermek gerekir. Eğer birkaç maddeden ibaretse 72 saate de kalmaz hemen Komisyon görüşlerini belirtmek suretiyle yeniden Meclise getirebilir. Yani, değişiklik önergelerinin kabulü veya reddedilen maddelerin sayısı fazla ise, Komisyonun fazla zamana ihtiyacı olur. Bunu şimdiden belirtmek isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Kuzuoğlu.

A. FEHMİ KUZUOĞLU — Efendim, ikinci müzakerenin amacı nedir ve bu süre ile bu amaca ulaşabilecek miyiz?.. Bunun açıklanmasını istiyorum. Sayın Bilge daha evvel açıkladılar; ama ben anlayamadım, özür dilerim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Dal.

ANAYASA KOMİSYONU ADINA KEMAL DAL — Efendim, «İkinci müzakerenin amacı nedir?..» dediler; gayet açık.

Anayasa diğer kanunlardan farklı bir kanundur. Anayasa temel bir kanundur. Diğer kanunlar bir defa müzakere edilir. Anayasanın iki defa müzakere edilmesinden daha tabii ve normal bir şey yoktur. Kaldı ki, Anayasa değişiklikleriyle ilgili İçtüzükte, «İki defa müzakere edilmek suretiyle değişiklikler yapılır.» diye hüküm vardır. Evvela birinci amacı budur.

İkinci olarak, Anayasanın iki defa müzakeresinde tümünü ve maddelerini iki defa görüşmeye tabi tutmak, bir bakımdan, usul yönünden meseleyi çıkmaza sokmaktır. Birinci görüşmeyi tümü üzerinde ve maddeler üzerinde kabul ediyoruz. Yani getirilen metin o şekildedir. İkinci görüşme sadece maddeler üzerindedir. Tümü üzerinde de ikinci görüşmeyi kabul ettiğiniz takdirde mesele uzar gider ve zaten birinci görüşmede tümü üzerinde söylenecek bütün şeyler söylenmiş olacaktır. Bu bakımdan, ikinci görüşmeyi sadece maddelere münhasır tutmuştur Teklif. Biz de Komisyon olarak bu Teklifi uygun gördük.

Bilmiyorum tatmin edebildim mi Sayın Kuzuoğlu?..

A. FEHMİ KUZUOĞLU — Çok teşekkür ederim.

Ancak, birinci müzakerede oturduğunuz esaslarla ikinci müzakerede bu koyduğunuz esaslar birbirinin tamamen aksi oluyor. Nasıl olur; Genel Kurulda bir madde salt çoğunlukla kabul edilirken, öbür taraftan ikinci müzakerede üye sayısının salt çoğunluğu aranıyor? Bunu anlayamadım, özür dilerim.

ANAYASA KOMİSYONU ADINA KEMAL DAL — Efendim, şu kadarını belirtiyim : Bunu bir engelleme olarak değerlendiriyorsunuz, biz öyle değerlendirmiyoruz.

Birinci görüşmede kabul edilen bir madde ile Yüksek Meclisin iradesi ortaya çıkmıştır. Bu iradeyi değiştirmek için bir şart getiriyoruz biz. Takdir Yüce Meclisindir; bu birinci defa görüşmede bazı maddelerde yahut da maddelerde oluşan Meclisin iradesini değiştirme teklifi söz konusudur. Bu iradeyi değiştirme teklifi için bir şart getirilmiş olmaktadır. Eğer Yüksek Meclis takdir ediyorsa bu şartı da ortadan kaldıracaktır; ama şunu belirtiyim. Komisyon olarak biz katılmıyoruz buna.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Kuzuoğlu, müsaade ederseniz ufak bir noktaya temas etmekte fayda mülhaza ediyorum.

İkinci görüşmede salt çoğunluğun aranması nedeni birinci görüşmede bilfarz herhangi bir maddenin 120 arkadaşımız tarafından kabulü halinde, ikinci müzakerede salt çoğunluk aranmazsa 80 veya 81 kişinin iştirakiyle yapılacak bir müzakerede bunun 40 kişiyle kabul edilmesi gibi bir netice doğar.

Bu itibarla birinci müzakerede kabul edilmiş olan bir maddenin ikinci müzakerede kolaylıkla muayyen bir çoğunluk tarafından değiştirilmesine mani olmak üzere bu hüküm getirilmiştir ve bundan evvelki uygulamalar da bu istikamette olduğu için bu izahatı vermek lüzumunu hissettim.

Teşekkür ederim.

Sayın Hamitoğulları, buyurun efendim; soru.

BEŞİR HAMİTOĞULLARI — Sayın Başkanım;

Tasarının Komisyona geri verilmesi halinde bunun ne kadar zaman sonra Yüce Heyete geleceğinin belirtilmesinin yararlılığına değinerek, bu konuda Değerli Komisyonumuzun ne düşündüğünü sormuştum. İzleyebildiğim kadarıyla bu soruya cevap alamadım efendim. Uygun görürlerse bu konuda Komisyonun ne düşündüğünü öğrenmek isterim efendim. Çünkü, zamanla sınırlı olduğumuza göre, bu

noktanın belirtilmesinde yarar var, diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Hay hay efendim.

Buyurun Sayın Dal.

ANAYASA KOMİSYONU ADINA KEMAL

DAL — Sayın Hamitoğulları haklılar. Ne kadar süre?..

Şimdi, biraz önce Sayın Kuzuoğlu'na belirttiğimiz açıklamada, en az 78 saat gibi bir zaman tespit edilmişti. Komisyona iade edilen madde metnlerinin çokluğu veya azlığı Komisyondan geri gelmesi için konacak sürenin uzun veya kısa olmasında rol oynar. Biz, kendi aramızdaki görüşmelerde bir hafta olarak bir sürenin (Gayri resmî olarak, kendi aramızda görüşürken) yeterli olabileceği şeklinde görüşmeler yaptık; ama bunu teklif metinlerine ilave etmedik. Bir elastikiyet sağlansın için ilave etmedik. Anayasa görüşmeleri ve Komisyona iade edilen maddelerin miktarına göre o zaman Komisyon burada bir açıklama yapacaktır; «Şu kadar süre istiyoruz» diye bir talepte bulunabilir.

Bunu belirtmekte yarar görürüm.

Bilmiyorum tatmin edebildim mi Sayın Hamitoğulları?..

BEŞİR HAMİTOĞULLARI — Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Dal.

Efendim, birinci madde üzerinde yapılan müzakereler...

FİKRİ DEVRİMSEL — Bir sorum vardı efendim.

BAŞKAN — Sayın Devrimsel, soru. Buyurun efendim.

FİKRİ DEVRİMSEL — Efendim, biraz evvel Sayın Gürbüz'ün sordukları soruya Sayın Sözcünün verdikleri cevapta galiba bir yanlış anlama oldu. Zapta doğru geçmesi bakımından belirtiyorum :

«İkinci görüşmeye birinci görüşmenin bitiminden itibaren 72 saat geçmeden başlanamaz.» hükmü, 72 saat geçmesini tabii ki ön şart olarak kabul ediyor. Açıklamalarında, bu sürenin ne kadar olacağı hususundaki ölçüyü, «Bize verilen maddelerin alacağı zamana bağlı; 72 saat geçmeden de görüşebiliriz.» şeklinde bir tabir kullandılar. Öncelikle, bu herhalde yanlış kullanıldı. Bunu belirtmek istedim bir.

İkincisi; 6 ncı fıkra da «İkinci görüşmede tasarı-

nın tümü üzerinde görüşme yapılmaz» devam ediyor; «Ancak değişiklik önermeleri görüşülür» diyor.

Şimdi, burda «Tümü üzerinde görüşme yapılmaz; ancak değişiklik önermeleri görüşülür» derken, acaba birinci görüşmede kabul edilen metnin ikinci görüşme sırasında tekrar görüşmeye sunulmayacağı anlamı mı çıkıyor?..

Bunu öğrenmek istiyorum, arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Devrimsel. Buyurun Sayın Dal.

ANAYASA KOMİSYONU ADINA KEMAL DAL — Sayın Devrimsel'e şunu açıklayayım :

«Komisyona reddedilme veya değiştirme teklifiyle iade edilen maddeler az ise Komisyon bunu bir günde de tekrar Meclise getirebilir» dedim; ama hiçbir zaman bu içtüzük hükümlerini ihlal ederek Meclise getirir anlamında kullanmadım, yani asgarî olarak Komisyona verilmiş süre, bu süredir, bu süreyi aştıktan sonra tabii inceleyecektir ve getirecektir.

Diğer bir hususu ise tam anlayamadım, ikinci geldiğiniz nokta neydi, çok özür dilerim?..

FİKRİ DEVRİMSEL — İzah edeyim efendim, maddede «İkinci görüşmede tasarının tümü üzerinde görüşme yapılmaz; ancak değişiklik önermeleri görüşülür.» deniliyor «...ancak değişiklik önermeleri görüşülür.» tabirinden, birinci görüşmede kabul edilen metin, ikinci görüşmede tekrar görüşmeye açılmaz anlamı mı çıkarılıyor?..

ANAYASA KOMİSYONU ADINA KEMAL DAL — Gayet tabii, birinci görüşmede kesin olarak kabul edilmiş madde metinleri, ikinci görüşmede söz konusu değildir. Ancak, ikinci görüşmede, kesin olarak birinci görüşmede kabul edilmiş madde metinleri üzerinde değişiklik önermesi verildiği takdirde ve bu değişiklik önermesi de içtüzük değişikliği kabul edildiği o şartlara göre behimsendiği takdirde, değişiklik önermesi lehinde konuşulur, Komisyonun görüş hakkı mahfuzdur ve bundan sonra görüşmesiz oya sunulur bu değişiklik teklifi yahutta önerisi. Bunun dışında görüşme söz konusu değildir. Bizim maddeden anlayışımız bu şekildedir.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Dal.

Madde üzerinde başka bir soru olmadığını görüyorum.

Madde üzerinde müzakereler tamamlanmıştır.

Önergelere geçmeden evvel, Birleşime 20 dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati : 16.30

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 16.50

BAŞKAN : Fenni İSLİMYELİ

KÂTİP ÜYELER : İmren AYKUT, Mehmet PAMAK

BAŞKAN — Danışma Meclisinin 115 inci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Görüşmelere devam ediyoruz.

Teklifin 1 inci maddesi ile ilgili olarak verilen önergeleri okutuyorum :

Danışma Meclisi Başkanlığına

Görüşülen Ek Madde 1, birçok konu ve fıkralardan oluştuğundan, İçtüzüğün 79 uncu maddesi uyarınca fıkraların ayrı ayrı oya konulmasını arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

Ertuğrul Zekâi ÖKTE Özer GÜRBÜZ
Lütfullah TOSYALI Tandoğan TOKGÖZ
Necmettin NARLIOĞLU

Yüksek Başkanlığa

Ek Madde 1'in kenar başlığının;

«Anayasa Taslağının Görüşülmesi Usulü» olarak düzeltilmek suretiyle oylama yapılmasını saygılarımla arz ve teklif ederim.

Abbas GÖKÇE

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan 160 sayılı İçtüzük değişikliği ile ilgili teklifin;

Ek Madde 1'in 2 nci paragrafının aşağıdaki şekilde değiştirilmesine müsaadelerinizi arz ederim.

Mahmut AKKILIÇ Beşir HAMİTOĞULLARI
Değişik şekil;

Paragraf 2 :

Maddelere geçilmesinin kabul edilmemesi, tasarının komisyona geri verilmesi anlamını taşır. Bu takdirde yeni Anayasa Tasarısı en geç 15 gün içinde Genel Kurula getirilir.

Yüksek Başkanlığa

Ek madde 1'in ilk iki fıkrasından sonra aşağıdaki yeni fıkranın eklenmesini;

Anayasanın maddeleri üzerindeki görüşmelerde, üyelerin konuşma süresi 20 dakikayı aşamaz.»

Bunun yanında 4 üncü fıkranın şu şekilde düzenlenmesini arz ederim :

«Birinci görüşme sırasında verilen önergeler hakkında yapılacak görüşmeler sınırlandırılmaz.»

Tülay ÖNEY

Sayın Başkanlığa

Ek 1 inci maddenin dördüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Şerafettin YARKIN

«Birinci görüşme sırasında verilen önergelerin lehinde ve aleyhinde üyelere beşer dakikayı geçmemek üzere söz verilir».

Danışma Meclisi Başkanlığına

1 inci maddenin dördüncü fıkrası için değişiklik önerisi sunuyorum :

«Birinci görüşme sırasında verilen önergeler lehinde ve aleyhinde beşer dakikayı geçmemek üzere beş üyeye söz verilir» şeklinde olmasını arz ederim.

Saygılarımla.

Muhsin Zekâi BAYER

Sayın Başkanlığa

Ek maddeye dördüncü fıkra olarak aşağıdaki hükmün ilavesini arz ve teklif ederiz :

«İlk görüşmede bir madde üzerinde söz almış olan üyelerin tamamı konuşmadan yeterli önergesi oylanamaz»

İsa VARDAL

Şerafettin YARKIN

Bahtiyar UZUNOĞLU

Sayın Başkanlığa

160 S. Sayılı İçtüzük'e ek madde eklenmesi Tasarısının, ek madde 1 beşinci fıkrada, «İlk görüşmede reddedilen maddelerle, değişiklik önerileri kabul edilen maddeler, komisyona geri verilir» şeklinde yanlış virgülün yeri değiştirilmeli.

Sekizinci fıkrada, «İkinci görüşmede, tasarının daha önce kabul edilmiş maddeleri ibaresi» yanlış anlamayı önlemek için eklenmelidir.

Saygılarımla öneririm.

Güngör ÇAKMAKÇI

Sayın Başkanlığa

Ek 1 inci maddenin beşinci fıkrasına aşağıdaki hükmün eklenmesini arz ve teklif ederiz :

«Komisyon, kabul edilen önergelere uymak zorunda değildir. Komisyondan gelen metin, önergeler dikkate alınmadan düzenlenmişse, bu önergeler üstünde yeniden görüşme açılır. Komisyondan gelen metin bundan sonra oylanır. Komisyondan gelen metin

Genel Kurulda kabul edilmekle işlem tamamlanmış olur. Komisyon metni reddedilirse evvelce dikkate alınan önergeler yeniden işleme konur. Son karar Genel Kurula aittir.»

İsa VARDAL Cahit TUTUM
M. Fevzi UYGUNER Şerafettin YARKIN
Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan İktüzüğe bir madde eklenmesine ilişkin teklifin ek madde 1'e aşağıdaki metnin beşinci fıkrası olarak eklenmesini arz ederim.

Kamer GENÇ

«Dikkate alınmak üzere Genel Kurulca kabul edilen önergeye komisyon katılmamış ise, komisyonun getirdiği metin oylanmadan evvel değişiklik önergesi üzerinde önerge sahibi açıklama yapar».

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan İktüzüğe Bir Madde Eklenmesine İlişkin Teklifin ek madde 1'in sondan üçüncü fıkrasındaki, «Önergenin kabulü için üye tamsayısının salt çoğunluğu gereklidir» ibaresinin, «Önergenin kabulü için hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğu gereklidir» biçiminde değiştirilmesini arz ederim.

Kamer GENÇ

Başkanlığa

Görüşülmekte olan Teklifin ek 1. maddesine aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Cahit TUTUM Şerafettin YARKIN
M. Fevzi UYGUNER

«Müzakere edilen madde birden çok fıkra veya bentlerden oluşmakta ise ilke olarak her fıkra veya bendin oylaması ayrı ayrı yapılır»

BAŞKAN — Sayın üyeler, Sayın Gürbüz ve dört arkadaşımız, verdikleri bir önerge ile 1 inci maddenin fıkralar halinde müzakeresini ve aynı zamanda oylanmasını istemektedir. İktüzüğümüzün 79 uncu maddesi bu konuda vakî talebin gereğinin yerine getirileceğini amir bulunduğundan, önerge istikâmetinde muamele yapılacaktır.

Ek madde 1'in kenar başlığının değiştirilmesiyle ilgili önergeyi tekrar okutuyorum :

(Abbas Gökçe'nin önergesi tekrar okundu).

BAŞKAN — Ek madde 1'in kenar başlığının, yani «Anayasa Tasarısının Görüşülmesi Usulü» şeklindeki hükmün, «Anayasa Taslağının görüşülmesi Usulü» şeklinde değiştirilmesi Sayın Gökçe tarafından talep edilmektedir.

Bir açıklama yapmayı gerekli görüyor musunuz Sayın Gökçe?

ABBAS GÖKÇE — Teşekkür ederim Sayın Başkanım, kısaca yerimden arz edeyim :

(Teklif, malumunuz üyelerin kanun yönünden getirdikleri önerilerdir. Tasarı ise hükümetçe getirilen kanun teklifleridir. Bu ne tekliftir ne tasarıdır. Bu açıdan ben «Anayasa Taslağının Görüşülmesi Usulü» olarak düzeltilmesini öneriyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Komisyonun görüşünü rica ediyorum.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Efendim, Sayın Prof. Bilge de açıklamıştı; tekrar ediyoruz, «Anayasa Tasarısı» kavramının konmasını rica ediyoruz.

BAŞKAN — Yani Teklifte olduğu şekilde....

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Hayır, Teklif «Anayasa Teklifinin Görüşülmesi Usulü» şeklindedir. Yalnız o efendim. Anayasa Tasarısının görüşülmesi usulü şeklinde kabulünü rica ediyoruz.

Saygılarımızla.

BAŞKAN — Esasen bu şekilde okunmuştur.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Evet, öyle okunmuştur; ama başka türlü değiştirilmek istendi.

BAŞKAN — (Teşekkür ederim.

Önerge üzerinde söz almak isteyen?..

Sayın Kantarcıoğlu, buyurun efendim.

ABBAS GÖKÇE — Sayın Başkan, «Tasariya» katılıyorum efendim.

BAŞKAN — «Tasariya» katıldığınıza göre ortada bir önerge yok.

ABBAS GÖKÇE — Önergemi geri alıyorum.

BAŞKAN — Bu itibarla, Sayın Kantarcıoğlu, önerge üzerinde görüşme imkânı kalmamıştır.

SELÇUK KANTARCIOĞLU — O halde, 1 inci maddenin matlabı üzerinde söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

SELÇUK KANTARCIOĞLU — Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım;

Ek maddenin başlığının «Anayasa Teklifinin Görüşülmesi Usulü» olarak kalması gerekmektedir. Çünkü, İktüzüğün değiştirilmesi konusunda madde 139'da, gerek 10 üyenin teklifi, gerek Başkanlık Divanının teklifi, gerekse Anayasa Komisyonunun tekliflerinin hepsi «Teklif» olarak adlandırılmıştır, tasarı durumu yoktur. Anayasa da şu anda teklif halinde gelmiştir, tasarı halinde değildir ve Hükümetin de getirdiği bir durum yoktur. Bu bakımdan, «Teklif» olarak kal-

ması, İftüzüğümüzün 139 uncu maddesindeki açıklamalar muvacehesinde yerindedir.

Arz ederim.

BAŞKAN — Birinci fıkra üzerinde bir başka görüş var mı efendim?.. Yok.

Komisyon, «Anayasa Teklifinin Görüşülmesi Usulü» şeklindeki ibarenin, «Anayasa (Tasarısının Görüşülmesi Usulü)» şeklinde değiştirilmesini önermektedir.

Komisyonun bu önerisiyle birlikte 1 inci maddenin birinci fıkrasını oyunza sunuyorum: Kabul edenler.... Etmeyenler 1 inci maddenin birinci fıkrası Anayasa Komisyonumuzun teklif ettiği değişikliklerle kabul edilmiştir.

Şimdi ikinci fıkrayı okutup, onunla ilgili önergeyi de okutacağım.

«Maddelere geçilmesinin kabul edilmemesi, tasarının komisyona geri verilmesi anlamını taşır.»

BAŞKAN — Sayın Akkılıç ve Sayın Hamitoğulları, paragraf diye ifade ettiğiniz ikinci fıkradır zannediyorum.

BEŞİR HAMİTOĞULLARI — Evet efendim.

BAŞKAN — Bu şekliyle okutuyorum.

(Mahmut Akkılıç ve Beşir Hamitoğulları'nın önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon, görüşünüzü rica ediyorum.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Sayın Başkanım, Komisyona tasarının hangi gerekçe ile iade edildiği bilindikten sonra ancak bir süre verilebilir. Eğer Anayasanın temel ilkelerinin birçoğunun değiştirilmesi istenirse, elbette ki, süre daha uzun olur. Bu hususta Komisyon şimdiden bir tarih veremez.

Saygılarımla efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Komisyon bu ifadesiyle Sayın Hamitoğulları ve Akkılıç'ın önergesine katılmamaktadır. Bu itibarla dikkate alınıp alınmaması hususunu oyunza sunacağım. Dikkate alınmasını kabul edenler.... Etmeyenler.... Dikkate alınması kabul edilmemiştir.

İkinci fıkrayı tekrar okutup oyunza sunacağım.

(İkinci fıkra tekrar okundu).

BAŞKAN — İkinci fıkrayı oyunza sunuyorum. Kabul edenler.... Etmeyenler.... İkinci fıkra Komisyondan geldiği şekliyle kabul edilmiştir.

Fıkra üçü okutuyorum :

«Anayasa Tasarısı Genel Kurulda iki defa görüşülür. İkinci görüşmeye birinci görüşmenin bitiminden itibaren 72 saat geçmeden başlanamaz.»

BAŞKAN — Efendim, bu fıkradan önce verilen bir önerge ile Sayın Öney bir yeni fıkranın üçüncü fıkra olarak Tasarıda yer almasını önermektedir. Onu okutuyorum :

(Tülay Öney'in önergesi tekrar okundu)

TÜLAY ÖNEY — Bir açıklama yapmak istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Öney, açıklayınız.

Muhterem üyeler, biraz evvel önergelerin tümünü okuttum ve bunları fıkraları itibariyle de sıraya koymak imkânı böylece hasıl oldu; fakat bu safhada yeniden birtakım önergeler verilmektedir. Bu önergelerin muameleye konması fiilen imkânsız hale gelmektedir. Bu itibarla, sayın üyelerin Divana yardımcı olmasında büyük ölçüde fayda vardır. Önergelerin verilmesi ve tümünün okutulmasından sonra tekrar yeni önergeler verilmesi müzakereleri, kanaatimce fevkalade zor bir ortam içinde bırakır. Bununla beraber şu ana kadar verilen bu iki önergeyi de muameleye koymaya çalışacağız.

Buyurun Sayın Öney.

TÜLAY ÖNEY — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Verdiğim önergenin oldukça ters bir intiba yarattığını tahmin edebiliyorum. Danışma Meclisimiz Anayasayı görüşmeye başlamakla elbette tarihî bir görevini yerine getirecektir. Tümü üzerinde yapılan görüşmelerde bütün üye arkadaşlarımla yaptığı konuşmaları dikkatle dinledim. Hiç şüphesiz burası Anayasanın en geniş tartışılacağı bir ortam ve yer olmak zorundadır. O nedenle, hiçbir sınır, kayıt ve şart olmadan, en açık bir biçimde ve en uzun, en ayrıntılı bir biçimde tartışılması şüphesiz benim de canı gönülden katılacağım bir olaydır. Ancak gerçekçi olmakta büyük zorunluluk vardır. Anayasayı ne kadarlık bir süre içinde görüşeceğimiz bugünden bellidir. Belli bir tarihte bunu bitirmek zorunluluğuyla karşı karşıya olduğumuz açıktır. O nedenle, hepimizin gerçekçi olması zorunludur. Bunun belli noktalarda ve belli koularda bir kısıntıya tabii tutulacağını beklemek gerekir. Nitekim, teklif sahibi arkadaşlarımız süre bakımından ve konuşacak kişi adedi bakımından sınırlılığı bir tercih yaparak önergeler üzerinde yoğunlaştırmıştır.

Ben verdiğim önergeyle bu hususa karşı çıkıyorum. Bunun nedeni şudur sayın arkadaşlarım: Madenin tümü üzerinde görüşeceğimiz zaman hiçbir kayıt, şart aramıyor gelen teklif. İsteyen üye istediği uzunlukta konuşabilecektir.

Burada ne yapacağız?.. Gelen Anayasa metninin bir maddesini Sayın Kâtip Üyelerimizden birisi okuyacak. «Bu madde üzerinde söz almak isteyenler?» diye sorulacak. Farzedelim ki, 30 üye birden söz almak istedi ve konuşma süresinde hiçbir tahdit yoktur. Ne konuşulacaktır?.. Gelen madde ya çok beğenilmiş, benimsenmiştir. O halde, tabirim caizse methe-dilecektir; ama bunu kalkıp, örneğin 1 saat, 1,5 saat methetmeye gerek yoktur. Yahut gelen madde beğenilmemiştir, benimsenmemiştir. O halde eleştirilecektir. Eleştiriyi yapmak elbette 3 saat de sürebilir.

Ancak burada fonksiyonel olmak lazımdır. Kalkıp burada maddenin eleştirisini 2 saat, 3 saat, bütün destekleyici fikirlerle birlikte ortaya koymak elbette çok lüzumludur ve yararlıdır; ama meseleyi sonuca ulaştırmak, önergeyle, yani o maddeyi benimsemiş biçimde yeniden düzenlemekle söz konusudur. O halde, iyi düzenlenmiş bir biçimde 20 dakika içinde, o madde üzerinde beğendiğimiz ve beğenmediğimiz yönleri ortaya koymamız kabildir; ama onu yeniden düzenlemek üzere tespit edip vereceğimiz bir önergeyi savunabilmek için hem üye adedini fazla tutmakta, hem bu konuda bir sınırlama getirmemekte, vakit bakımından sınırlama getirmemekte fonksiyonel olmak açısından ve sonuca ulaşmak açısından çok daha büyük bir önem ve değer vardır.

Bu mülahazayla, ikisini birbirine bağlayan bir önerge vermek zorunda kaldım. Takdirlerinize sunarım efendim.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Öney.

Sayın Öney'in ilk iki fıkradan sonra aşağıdaki yeni fıkranın eklenmesi, «Anayasanın maddeleri üzerindeki görüşmelerde üyelerin konuşma süresi 20 dakikayı aşamaz.» şeklindeki önergesi üzerinde Komisyonun görüşünü rica ediyorum.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Sayın Başkan, aziz arkadaşlarımız;

Değerli arkadaşımız Tülay Öney'in teklifine maalesef katılamıyoruz. Biz, kendisinin çok yararlı konuşmasının ilk safhasında belirttiği ilkelere içten bağlıyız. Anayasa üzerindeki tartışmanın derinliğine, etrafıyla ve bütün ayrıntılarıyla yapılmasından yanayız. Kendileri aynı ilkelere bağlı olmakla beraber, zamanın darlığı dolayısıyla bunun sınırlandırılmasını istediler. Biz bu sınırlamanın, değerli her üye arkadaşımızın vicdanında, idrakinde bulunacağı inancı içerisinde, müzakerelerin tamamen serbestçe geçmesini istiyoruz.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Bu ifadesiyle Komisyon, Sayın Öney'in önergesine katılmadığını ifade etmektedir. Anayasanın maddeleri üzerindeki görüşmelerde, üyelerin konuşma süresinin 20 dakikayla sınırlandırılması hakkındaki Sayın Öney'in önergesinin dikkate alınıp alınmaması hususunu oylamak durumundayım. Dikkate alınmasını kabul edenler.... Kabul etmeyenler... Dikkate alınması kabul edilmemiştir. Önergenin bu kısmı kabul edilmemiştir.

Fıkra üçü tekrar okutup oyunza sunuyorum : (Üçüncü fıkra tekrar okundu.)

BAŞKAN — Fıkrayı oyunza sunuyorum : Kabul edenler.. Etmeyenler... Fıkra kabul edilmiştir.

Dördüncü fıkraya geçmeden önce Sayın Yarkın'ın bir önergesi var, okutuyorum.

(İsa Vardal, Şerafettin Yarkın ve Bahtiyar Uzunoglu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyonun görüşünü rica ediyorum.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Katılıyoruz efendim. Yani efendim, tekrarlayayım : Konuşmak için sıra bekleyenler varken, yeterlik önergesi kabul edilemez efendim. (Alkışlar)

MEHMET HAZER — Bir sorum var efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Hazer.

MEHMET HAZER — 100 kişi söz almışsa, 100 kişiyi de mi bekleyecek bu Heyeti Umumiye?...

BAŞKAN — Oylarınızla bunu takdir edeceksiniz. Ben oyunza müsaade ederseniz sunuyorum.

Dördüncü fıkra olarak, Sayın Yarkın, ilk görüşmede bir madde üzerinde söz almış olan üyelerin tamamı konuşmadan yeterlik önergesi oylanamaz şeklinde bir öneride bulunmaktadırlar. Komisyon buna katılıyor, Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Önerge kabul edilmiştir. Dördüncü fıkra olarak yer alacaktır.

KAZIM ÖZTÜRK — Bendeniz ret verdim, bunun zapta geçmesini istiyorum.

BAŞKAN — Zapta geçmiş bulunuyor.

Sayın üyeler dördüncü fıkra olarak, yeni şekliyle beşinci fıkra olarak verilen önergeleri okutuyorum.

(Muhsin Zekai Bayer'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Tunçbay ve Sayın Tutum'un önergelerini okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Tasarının 1 inci maddesiyle getirilen ek geçici 1 inci maddenin dördüncü fıkrasındaki kişi ve süre sınırlamasının kaldırılmasını ve fıkranın bütünüyle metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Cahit TUTUM Türe TUNÇBAY

BAŞKAN — Sayın Yarkın'ın vermiş oldukları önergeyi tekrar okutuyorum.

(Şerafettin Yarkın'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Öney'in önergesinin ikinci bölümünü tekrar okutuyorum.

(Tülay Öney'in önergesinin ikinci bölümü tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Tutum, Sayın Tunçbay ve Sayın Öney'in önergeleri metne göre en aykırı olan önergelerdir. Gerek zamanlama bakımından beşer dakikanın, gerek kişi olarak yapılan sınırlamanın bu metinden çıkartılması önerilmektedir. Bu itibarla Komisyonun görüşünü rica ediyorum.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Takdire bırakıyoruz efendim.

BAŞKAN — Sayın Tutum ve Sayın Türe Tunçbay'ın önergesini tekrar okutarak oyunza sunacağım.

(Cahit Tutum ve Türe Tunçbay'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Dördüncü fıkranın bütünüyle metinden çıkartılması teklif edilmektedir.

TÜLAY ÖNEY — Sayın Başkan, sorum var.

BAŞKAN — Komisyonca?...

TÜLAY ÖNEY — Önerge sahibinden, açıklama istirham ediyorum.

BAŞKAN — Önerge sahibinden bir açıklama ancak kendisinin talebiyle mümkün olabilir. Buyurun siz sorunuza sorun; Komisyon da size cevap verebilir efendim katıldığına göre.

TÜLAY ÖNEY — Bunu şunun için soruyorum : Eğer benim önergemle aynı manayı taşıyorsa ben önergemini geri alacağım.

Şöyle bir endişem vardır : Bu fıkra tamamen Tasarıdan çıktığı takdirde, aşağıdaki maddeler gereği burada bahsedilmeyen konularda normal içtüzük hükümlerinin içinde olmamız söz konusu mu?.. Çünkü o takdirde, Genel Kurulda verilen önergelerin lehinde, aleyhinde ve üzerinde birer kişinin konuşması söz konusudur yanlış bilmiyorsam. Eğer bu fıkra tümüyle buradan çıkacaksa Sayın Tutum'un önergesine göre, o zaman Meclis içtüzüğümüzün içine düşeriz zannediyorum. O zaman benim önergem işlem görsün.

BAŞKAN — Sayın Öney, ben hemen size bir hususu hatırlatmakta fayda mülahaza ediyorum. İçtüzüğün 78 inci maddesi verilen önergeler üzerinde kişi olarak ve zaman olarak herhangi bir kısıtlama getirilmemiştir, daha doğrusu bir müphemiyet vardır, müphemdir bu nokta. Bu fıkra ile o müphem olan nokta bir vuzuha kavuşturulmak istenmiştir.

Sorunuzu böylece zannediyorum ben cevaplamış oldum.

Bu dördüncü fıkranın metinden çıkartılması önergesini oyunza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler... Metinden çıkartılması kabul edilmemiştir.

Bu itibarla aynı istikamette olan Sayın Öney'in önergesinin de işlem görmesi bahis konusu olmayacaktır.

Sayın Yarkın, «Birinci görüşme sırasında verilen önergelerin lehinde ve aleyhinde üyelere beşer dakikayı geçmemek üzere söz verilir.» demekle zamanlamayı bırakıyor, kişi sınırlamasını kaldırıyor.

Sayın Yarkın başka bir açıklama var mı efendim?.

ŞERAFETTİN YARKIN — Sayın Başkanım, Komisyon Sözcüsü, açıklamalarında, birinci görüşmede hiç bir engelleme, hiç bir kısıtlama olmadığını açıklamışlardı. Bu açıklamanın ışığı altında hem kişi, hem de süre bakımından sınırlamaların tamamen kalkması daha doğru olur. Sayın Komisyon da iştirak ederse sadece kişi olarak sınırlamanın kaldırılmasını ve önergesindeki 5 dakikalık zaman sınırlamasının 10 dakika olmasını teklif ediyorum.

BAŞKAN — Efendim şimdiki verdiğiniz önerge budur efendim. Verdiğiniz önergeyi tekrar okuyorum efendim : «Görüşme sırasında verilen önergelerin lehinde ve aleyhinde üyelere beşer dakikayı geçmemek üzere söz verilir.»

Komisyonun görüşünü tekrar bu önerge dolayısıyla rica ediyorum.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Gerçekten biraz evvel böyle bir açıklamada bulunduk; fakat bu açıklama üyelerin şahsî görüşleri içindi. Yoksa, verilen önergelerle ilgili değildi. Verilen önergelerle ilgili sorun geldiği zaman görüşümüzü arz edeceğiz efendim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Verilen önerge bu Sayın Aldıkaçtı.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Hayır, biraz sonra bir önerge daha

gelecek, Sayın Bayer'in önergesi gelecek beş kişiyle sınırlı olarak, o zaman ona katılacağız efendim. Yoksa, serbestlik dediğimiz zaman, üyelerin teker teker kendi şahsî görüşlerini, hiçbir önergeye bağlı olmadan maddelerle ilgili olarak açıklamalarını kastetmiştik.

BAŞKAN — Komisyonun bu ifadesi tarafınızdan dinlenmiştir, ona göre değerlendirilecektir.

Bu itibarla Sayın Yarkin'ın önergesini tekrar okutarak oyunuza sunuyorum : Yani, Komisyon sarıh olarak bir ifadede bulunmamıştır, takdirinize bırakmıştı istihraç ediyorum.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Sayın Başkan müsaade eder misiniz?....

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Çok özür dilerim, sözlerimin çok açık olduğunu sanıyorum.

Deminki maddelerle ilgili tartışmalarda üyelerin şahsî görüşlerini açıklamalarına sınır tanımıyoruz; fakat bir önerge verildiği zaman, bu önergeyi değerlendirmek üzere yapılan tartışmalarda bir sınırlamayı kabul ediyoruz.

Bunu arz etmek istedim. Zatiâlinizin bu şekilde yanlış anlamasına yol açtığım için özür dilerim efendim.

BAŞKAN — Estağfurullah.

Sayın Yarkin'ın önergesi var, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Ek 1 inci maddenin 4 üncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Şerafettin YARKIN

«Birinci görüşme sırasında verilen önergelerin lehinde ve aleyhinde üyelere beşer dakikayı geçmemek üzere söz verilir.»

BAŞKAN — Önergenin dikkate alınmamasını oylarınıza sunuyorum. Dikkate alınmasını kabul edenler.. Etmeyenler... Dikkate alınması kabul edilmemiştir.

Sayın Bayer'in önergesi var, okutuyorum.

Danışma Meclisi Başkanlığına

1 inci maddenin dördüncü fıkrası için değişiklik önergesi sunuyorum.

«Birinci görüşme sırasında verilen önergeler lehinde ve aleyhinde beşer dakikayı geçmemek üzere beş üyeye söz verilir» şeklinde olmasını arz ederim.

Saygılarımla.

Muhsin Zekâi BAYER

BAŞKAN — Bir açıklama yapacak mısınız Sayın Bayer?...

MUHSİN ZEKÂİ BAYER — Evet efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

MUHSİN ZEKÂİ BAYER — Sayın Başkanım, lehinde iki sayın üye, aleyhinde iki sayın üye, bir de üzerinde olmak üzere beş sayın üyeye söz verilmesi şartıyla önergemi arz etmişim.

BAŞKAN — Evet, zapta o şekilde geçmiştir. Önerge metnini oya sunmak durumundayım; Komisyonun görüşünü rica ediyorum.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Katılıyoruz efendim.

A. GÜNGÖR ÇAKMAKÇI — Sayın Başkanım müsaade eder misiniz?..

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Çakmakçı.

A. GÜNGÖR ÇAKMAKÇI — Sayın Başkanım, önergeler mi, önergelerin mi?...

BAŞKAN — Önergedeki ifade şu Sayın Çakmakçı : «Birinci görüşme sırasında verilen önergeler...» «Önergelerin» olacak; iştirak ediyor musunuz efendim?...

MUHSİN ZEKÂİ BAYER — Evet efendim.

BAŞKAN — «... önergelerin lehinde ve aleyhinde beşer dakikayı geçmemek üzere beş üyeye söz verilir» şeklinde tashih gördü.

AKİF ERGİNAY — Sayın Başkanım müsaade eder misiniz?...

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

AKİF ERGİNAY — Zabıtlara geçmiş olmakla birlikte bu ifadenin kaç kişinin lehinde, kaç kişinin aleyhinde, kaç kişinin üzerinde konuşacağını ifade etmiyor, ifade sakattır. Bu itibarla 2 şu, 2 bu demekte mana yok. Zaten üzerinde konuşacağım diye söz alıyor ya lehinde konuşuyor ya aleyhinde. Bu itibarla böyle bir noktaya gitmek bence doğru değildir efendim.

BAŞKAN — İfadeniz zapta geçti. Benim Başkan olarak yapabileceğim ancak önergeleri oya sunmaktır; bunu tefsir etmek veya yeniden tadil etmek imkânına sahip değilim. Bu itibarla Komisyon da bu noktada yeni bir önerge getirmediği için aynen tekrar okutarak oyunuza sunuyorum.

(Muhsin Zekâi Bayer'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Önergeye Komisyon iştirak etmiştir. Önergeyi kabul edenler...

PAŞA SARIOĞLU — Sayın Başkanım müsaade eder misiniz?...

BAŞKAN — Sayın Sarioğlu, maalesef oylama sırasında söz vermeme imkân yok.

Önergeyi kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Dördüncü fıkra, fiilen beşinci fıkra Sayın Bayer'in önerdiği şekilde metne geçecektir.

Metindeki beşinci fıkra, fiilen altıncı fıkrayı okutuyorum.

«İlk görüşmede reddedilen maddelerle değişiklik önermeleri, kabul edilen maddeler komisyona geri verilir.»

BAŞKAN — Bu fıkra ile alakalı önermeleri okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

160 S. Sayılı İktüzüğe Madde Eklenmesi Tasarısının ek madde 1 beşinci fıkrada, «İlk görüşmede reddedilen maddelerle, değişiklik önermeleri, kabul edilen maddeler komisyona geri verilir» şeklinde virgüllerin yeri değiştirilmeli.

A. Güngör ÇAKMAKÇI

Sayın Başkanlığa

Ek 1 inci maddenin 5 inci fıkrasına aşağıdaki hükmün eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Cahit TUTUM

İsa VARDAL

Şerafettin YARKIN

M. Fevzi UYGUNER

«Komisyon, kabul edilen önermelere uymak zorunda değildir. Komisyondan gelen metin, önermeler dikkate alınmadan düzenlenmişse, bu önermeler üstünde yeniden görüşme açılır. Komisyondan gelen metin bundan sonra oylanır. Komisyondan gelen metin Genel Kurulda kabul edilmekle işlem tamamlanmış olur. Komisyon metni reddedilirse evvelce dikkate alınan önermeler yeniden işleme konur. Son karar Genel Kurula aittir.»

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan İktüzüğe bir madde eklenmesine ilişkin teklifin ek madde 1'e aşağıdaki metnin 5 inci fıkra olarak eklenmesini arz ederim.

Kamer GENÇ

«Dikkate alınmak üzere Genel Kurulca kabul edilen önergeye komisyon katılmamış ise, komisyonun getirdiği metin oylanmadan evvel değişiklik önermesi üzerinde önerge sahibi açıklama yapar.»

BAŞKAN — Sayın üyeler; Çakmakçı'nın 5 inci fıkra ile, fiilen altıncı fıkra oluyor, alakalı teklifi virgüllerin yerinin değiştirilmesine mütedairdir.

«İlk görüşmede reddedilen maddelerle, değişiklik önermeleri kabul edilen maddeler.» şeklinde zannediyorum.

Komisyon buna iştirak ediyor mu?...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Virgül yok efendim, «değişiklik önermeleri kabul edilen maddeler» olarak okumak gerekir.

BAŞKAN — «Önerileri» de «önergeleri» olacak zannediyorum.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Evet önermeleri. «Önerileri» dediysem çok özür dilerim, «önergeleri» efendim. «Değişiklik önermeleri kabul edilen maddeler» diye okumak lazım efendim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Evet efendim.

Komisyon katılıyor. Müsaade ederseniz metni şöyle okuyarak oyunuza sunacağım : 5 inci fıkrayı, fiilen 6 ncı fıkra. «İlk görüşmede reddedilen maddelerle değişiklik önermeleri kabul edilen maddeler komisyona geri verilir.» şeklini alıyor. Yalnız, bu fıkradan evvel bir beşinci fıkra eklenmesine mütedair iki önerge var, onları lütfen bir daha okuyalım ve arkadaşlarımızın görüşlerine sunalım.

(Kamer Genç'in önermesi tekrar okundu.)

(Cahit Tutum, İsa Vardal, M. Fevzi Uyguner ve Şerafettin Yarkin'ın önermeleri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Efendim, bu iki önergeden en aykırısı Sayın Tutum, Sayın Vardal, Sayın Yarkin ve Sayın Uyguner tarafından verilen önerge dir.

Bu itibarla, öncelikle bunu müzakereye alıyorum. Komisyon kabul edilen önermelere uymak zorunda değildir. Komisyondan gelen metin önermeler dikkate alınmadan düzenlenmiş ise, bu önermelerin üstünde yeniden görüşme açılır şeklinde bir tadilatı önermektedirler.

Önerge sahipleri bir açıklama yapacaklar mı efendim? Buyurun Sayın Tutum.

CAHİT TUTUM — Sayın Başkan, İktüzüğümüzün 78 inci maddedeki sakıncayı telafi edecek olan bir formüldür, yeteri kadar açıktır, eğer soru varsa açıklamak için kürsüye gelebiliriz.

BAŞKAN — Önermeniz yeteri kadar esas itibarıyla açık.

Komisyonun görüşünü rica ediyorum?

KAMER GENÇ — Sayın Başkan, bu konuda bir açıklama yapmak istiyorum, bu önergeyle ilgili. Zannedersen benim önergemle çok yakından ilgili olduğu için bir açıklama yapmak istiyorum?

BAŞKAN — Efendim, şüphesiz önerge sahibi olduğunuz için size söz vereceğim. Buyurun efendim.

KAMER GENÇ — Sayın Başkan, görüşmekte olduğumuz Tüzük değişikliğinin son fıkrasında diyor ki, «Yukarıki fıkralarda belirtilmeyen hususlar hakkında İttüzüğün ilgili hükümleri uygulanır.» Şimdi arkadaşlarımızın verdiği metin 78 inci maddenin bir tekrarıdır, yalnız orada ufak bir değişiklik yapılmıştır.

Şimdi, benim getirdiğim metinde sadece özel bir değişiklik getiriyoruz diyoruz ki, daha önce burada kanun tasarılarında yapılan veyahutta 78 inci maddenin meydana getirdiği boşluğu doldurmak için ben verdim. Malumunuz bir önerge Genel Kurulda dikkate alınmak üzere Genel Kurulca kabul ediliyor, komisyona gidiyor, komisyon bir süre sonra o önergeye katılmıyor, yeni bir metin getiriyor, Genel Kurulun pek haberi olmayınca oylanıyor ve önerge o haliyle geçiyor komisyon metni kabul ediliyor.

Şimdi, böyle olunca ben sadece Genel Kurula haber verilmesi için ve 78 inci maddeyi de tekrarlamamak üzere, bir defa önerge sahibi bir açıklama yapmak suretiyle Genel Kurulun bilgisine arz edilir dolayısıyla komisyonun da neden dolayı katılmadığı açıklanır: Benim önergemın daha uygun olacağı kanısındayım Sayın Başkan.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Genç.

Yalnız, biraz evvel ifade ettiğim gibi, bu önerge mevcut hükme tamamen aykırı olduğu için öncelikle bunun müzakeresine geçtim. Bunun müzakeresine geçmemin nedeni, 78 inci maddeye göre komisyonun dikkate alınmak üzere oylanması ve kabul edilen bir metin üzerinde ve metine iştirak etmemesi halinde, bugüne kadar usulümüz Mecliste müzakere açılmaması istikametindedir. Halbuki, bu metin bir müzakere açılmasını öngörmektedir. Bu itibarla, sizin talebinizden daha ileri bir safhayı ifade ediyor. Bu itibarla, öncelikle bu metni müzakere ediyoruz.

Komisyonun görüşünü rica ediyorum?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Bu teklif, müzakerenin yeniden tekrarlanması anlamına geleceği için katılamıyoruz efendim.

BAŞKAN — Katılamıyorsunuz, evet. Önergeyi Komisyon katılmıyor. Sayın Vardal'ın, Sayın Tutum'un, Sayın Uyguner'in ve Sayın Yarkin'ın önergelerine. Dikkate alınıp alınmamasını oylamak durumundayım : Dikkate alınmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergenin dikkate alınması kabul edilmiştir.

Sayın Genç'in önergesini okutarak oyunuzla sunuyorum. Açıklama yapılmıştır ve Komisyonun görüşünü aldıktan sonra oyunuzla sunuyorum.

(Kamer Genç'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Önerge sahibinin açıklama yapmasını önermektedir. Komisyonun görüşünü rica ediyorum?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Efendim, komisyonun cevap hakkı saklı olmak şartıyla Sayın Başkan katılıyoruz efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Önergeye Komisyon katılmaktadır. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Bu önerge kabul edilmiş bulunmaktadır.

«İlk görüşmede reddedilen maddelerle değişiklik önermeleri kabul edilen maddeler komisyona geri verilir.» hükmünü taşıyan 5 inci fıkradan evvel, «Dikkate alınmak üzere, Genel Kurulca kabul edilen önergeye komisyon katılmamış ise, komisyonun getirdiği metin oylanmadan önce değişiklik önergesi üzerinde önerge sahibi açıklama yapar.» şeklinde bir fıkra böylece metne girmiş bulunmaktadır.

Şimdi 5 inci fıkrayı, fiilen 7 inci fıkrayı okutarak oyunuzla sunuyorum.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Sayın Başkan, çok özür dilerim, «Komisyonun cevap hakkı saklı olarak» demiştim.

BAŞKAN — Esas itibarıyla muhterem Başkan, İttüzük hükümleri gereğince komisyonun her zaman söz almak hakkı mevcuttur. Zapta bu ifadeniz ve benim ifadem geçmiş bulunuyor. Takdir edersiniz metni benim tadil etmem imkânı yok.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN — Eski 5 inci fıkra, yeni 7 nci fıkrayı.. Buyurun Sayın Bilge.

NECİP BİLGE — 5 inci fıkra dolayısıyla bir açıklama yapmak lüzumunu duyuyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim, yani eski 5 inci fıkra, fiilen 7 nci fıkra oluyor evet efendim.

NECİP BİLGE — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar;

Bu teklifimizin tümünün üzerinde yapılan görüşmeler sırasında 5 inci fıkra ile ilgili olmak üzere, zannediyorum sayın Komisyon Sözcüsü süre bakımından bazı ifadelerde bulundu, belki yanlış anlamalara sebep olur diye, bir açıklama yapmayı lüzumlu görüyorum; ben yanıyorsam onu düzeltirler.

O görüşmeleri sırasında sayın Komisyon Sözcüsü birinci görüşme ile ikinci görüşme arasında mevcut olduğu daha sonra ifade edilen veya daha evvel ifade edilen 72 saat meselesi biraz karışıklığa geldi. O 72 saat birinci görüşme, Anayasanın birinci maddesinden sonuncu maddesine kadar hepsi kabul edildikten sonra geçecek olan süredir. Yoksa herhangi bir madde üzerinde birinci görüşmede verilen bir değişiklik önergesinin kabul edilip komisyona havale edilmesiyle ilgili değildir.

Binaenaleyh, ilk görüşmede bir madde görüşülürken herhangi bir değişiklik önergesi dikkate alınmak üzere kabul edilir ve madde ile birlikte komisyona gönderilirse, tekrar üzerinde duruyorum; birinci görüşmede böyle bir durum ortaya çıkarsa, bunun geri gelmesi için 72 saat söz konusu değildir kanımca. Bu beş saat olabilir, sekiz saat olabilir, bir gün olabilir, üç gün de olabilir. Duruma göre, işin önemine göre o zaman komisyon çalışmalarını kendisi tayin edecek, ona göre buraya getirecektir.

72 saat ancak ve ancak Anayasanın birinci görüşmesi, birinci maddesinden sonuncu maddesine kadar görüşülüp bittikten sonra ikinci görüşmeye başlama zamanı için söz konusudur. Binaenaleyh, ilk görüşmedeki önergelerin komisyona gönderilip maddelerin geri gelmesinde bunun tatbik yeri yoktur, o geri getirme süresini komisyon kendisi tayin edecektir.

Bunu zabıtlara geçmesi bakımından arz etmeyi bir borç bildim. Saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bilge.

5 inci fıkra, metindeki 5 inci fıkrayı «İlk görüşmede reddedilen maddelerle değişiklik önergeleri kabul edilen maddeler Komisyona geri verilir» şeklinde oyunuzla sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Beşinci fıkra kabul edilmiştir.

Filten sekizinci fıkra olan altıncı fıkraya geçiyoruz. «İkinci görüşmede tasarının tümü üzerinde görüşme yapılmaz; ancak değişiklik önergeleri görüşülür.»

BAŞKAN — Bu fıkra üzerinde söz almak isteyen?.. Yok.

Fıkrayı oyunuzla sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Filten dokuzuncu fıkra olan yedinci fıkra : «İkinci görüşme sırasında verilen önergeler üzerinde, komisyona geri verilen maddeler hakkında, diğer üyeler tarafından da komisyondaki görüşmeler sırasında değişiklik önergeleri verilebilir.»

BAŞKAN — Bu fıkra üzerinde söz almak isteyen üyemiz?.. Yok.

Fıkrayı oyunuzla sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Filten onuncu fıkra olan sekizinci fıkra : «İkinci görüşmede, tasarının maddeleri hakkında verilecek değişiklik önergelerinin, komisyon hariç tasarının görüşülmeye başlamasından önce verilmesi ve 10 üyenin imzasını taşıması gerekir.»

BAŞKAN — Bu fıkra üzerinde bir önerge var, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

«İkinci görüşmede tasarının daha önce kabul edilmiş maddeleri» ibaresi yanlış anlamayı önlemek için eklenmelidir.

Saygılarımla öneririm.

Güngör ÇAKMAKÇI

BAŞKAN — «İkinci görüşmede tasarının daha önce kabul edilmiş maddeleri»...

CAHİT TUTUM — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Müsaade edin efendim. Müsaade eder misiniz?.. Müsaade edin, lütfedin..

«İkinci görüşmede, tasarının daha önce kabul edilmiş maddeleri»...

«Tasarının» kelimesinden sonra «Daha önce kabul edilmiş» ibaresinin bu araya konmasını istiyor-sunuz?...

GÜNGÖR ÇAKMAKÇI — Evet efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Tutum.

CAHİT TUTUM — Sayın Başkan, burada komisyon hariç, tasarının görüşülmeye başlamasından önce önergelerin verilmesini amirdir. Buradaki «Tasarının görüşülmeye başlamasından önce» maddelerin görüşülmesinden önce mi, yoksa birinci ve ikinci görüşme süresi olan 72 saatten önce mi önergeler verilecek?.. Burada «Maddeler» olarak yorumlanması gerekir. Acaba Komisyon ne düşünüyor?.

BAŞKAN — Hay hay efendim, teşekkür ederim.

Komisyonun görüşünü rica edivorum.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKACI — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar;

Komisyonun görüşü, burada «Birinci görüşmede kabul edilen maddeler» demektir, «Birinci görüşmede kabul edilen maddeler hakkında verilecek değişiklik önergeleri». Bu şekilde maddeyi anlamak lazımdır.

BAŞKAN — Metnin değiştirilmesine katılıyor musunuz, yoksa bu ifade, metindeki ifadeyi yeterli görüyor musunuz?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Efendim, eğer açıklık varsa yeterli görüyoruz; fakat eğer Yüksek Kurul açıklık görmüyorsa değiştirsin efendim, istediği istikamette maddeyi.

BAŞKAN — Evet, o zaman Genel Kurulun takdirine sunmuş oluyorsunuz bu görüşünüzle..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Evet efendim.

BAŞKAN — Sayın Başkan, Sayın Tutum'un bir sorusu var, biraz evvel tevcih buyurdular...

Sayın Tutum, tekrar eder misiniz lütfen.

CAHİT TUTUM — Buradaki fıkrada «Tasarının görüşülmeye başlamasından önce» diyor. «Maddelerin görüşülmesine başlanmasından önce» olması gerekmez mi?.. Çünkü, aksi halde 72 saat içinde önerge vermek zorunda kalacağız. Bu durumda çok müşkül durumda kalabiliriz.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Şimdi Sayın Tutum'un sorusunu Komisyonunda görüşmedik, yani ben şahsen görüşmedim arkadaşlarımla beraber, fakat arada en az 72 saatlik bir süre var. Birinci görüşmelerin sonunda kabul edilen maddeler meydandadır. En az 72 saat olan bu süre içerisinde yeni teklifler ve önergeler hazırlamak mümkündür kanaatindeyim. Onun içindir ki, ikinci müzakereler yahut ikinci görüşme başlamadan önce takrirlerin verilmiş olmasının daha yararlı olacağı kanısındayım.

Saygılarımla arz ederim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

NECİP BİLGE — Sayın Başkan, söz rica ediyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

NECİP BİLGE — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar;

Bendeniz Sayın Komisyonun bu husustaki görüşüne katılamıyorum. Bu teklifi hazırlayan kişiler olarak biz, «tasarının görüşülmeye başlamasından önce» tabirini, «Tasarının maddelerinin görüşülmeye başlamasından önce» şeklinde düşünerek böyle ifade etmiştik. Zaf-ı telif vardır belki; ama burada «Tasarının maddelerinin görüşülmeye başlamasından önce»

Şimdi diyelim ki, tasarının tümü bitti, 72 saatte verdik; fakat 80 inci madde üzerinde bir tadil teklifi vermek istiyoruz. Daha 1 inci maddeyi görüşmeye başlamazdan önce bunun verilmesinin fazla bir faydası da yoktur Komisyon için ve affedersiniz, görüş-

meler başladıkça, yukarıda değiştirilen bazı maddeler dolayısıyla aşağıda bazı maddelerin değiştirilmesi söz konusu olabilir ikinci görüşmenin devamı sırasında. Bu itibarla, «O maddenin görüşülmesine başlamazdan önce», esas kastettiğimiz bizim bu idi. Komisyon başka türlü ifade ediyor. Artık takdirinize bırakıyoruz.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Aldıkaçtı.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Sayın Başkan değerli arkadaşlar;

Hocamızı dikkatle dinledik ve esastaki görüşümüzde bir değişiklik yoktur. Çünkü, dediğimiz gibi, arada yeter derecede yeni önergeler hazırlayacak süre vardır. Hocamızın sadece ileri sürdüğü bir husus vardır, önemlidir; yeni kabul edilen önergeler muvacehesinde belki tasarının diğer maddelerinin değiştirilmesi gerekecektir. Eğer böyle bir hal vuku bulursa, tekriri müzakere talebi denilen bir müessese vardır, o maddelerin yeniden tekriri müzakere yoluyla yeni duruma intibak ettirilmesi sağlanır.

Saygılarımla efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

CAHİT TUTUM — Sayın Başkan, bir soru sorabilir miyim?..

BAŞKAN — Buyurun Sayın Tutum.

CAHİT TUTUM — Komisyon acaba üyelerin sahip olmadığı bir imtiyazı mı almaktadır burada, onu soruyorum?.. «Komisyon her an değişiklik getirebilir». Öyle mi anlamak gerekiyor efendim?..

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar;

Böyle bir şey söylemedim efendim ve sözlerimin de bu şekilde yorumlanması mümkün değil.

CAHİT TUTUM — «Komisyon hariç» lafı var da.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Komisyon, tabiidir ki, durumu aradaki sürede inceleyecek ve tekliflerini getirecektir. Bunu bir başka türlü anlamayı ben mümkün görmüyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Hazer, buyurun efendim.

MEHMET HAZER — Efendim, tekriri müzakere, görüşmelerin tamamıyla tıkanıp, kapandığı anda müracaat edilecek bir yoldur. Halbuki burada açık bir kapı vardır. Maddenin müzakeresi sırasında öner-

ge verilebilir ve tartışılır. Sayın Bilge'nin ifade ettiği gibi olacaktır bu madde.

BAŞKAN — Sayın Aldıkaçtı, sekizinci fıkranın ikinci satırına «Komisyon hariç, tasarının» dan sonra «Maddelerin görüşülmeye başlamasından...» Oraya bir «Maddelerin» kelimesinin ilavesine iştirak ederseniz, zannediyorum pratikte müzakerelerin daha süratli yürümesi imkân dahiline girecek.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Kabul ediyoruz efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Efendim, fiilen onuncu fıkra olan sekizinci fıkra, şu şekli alıyor. Sayın Çakmakçı'nın teklif ettiği şekilde bir vuzuha Komisyon takdirinize bırakmıştı. («İkinci görüşmede, tasarının daha önce kabul edilmiş maddeleri hakkında» derken, «Kabul edilen» olacak o Sayın Çakmakçı) «İkinci görüşmede, tasarının daha önce kabul edilen maddeleri hakkında verilecek değişiklik önergelerinin, komisyon hariç, tasarının maddelerinin görüşülmeye başlamasından önce verilmesi ve 10 üyenin imzasını taşıması gerekir» şekline geliyor bu fıkra.

ALİ MAZHAR HAZNEDAR — Efendim, bir yanlışlık olmasın. Teklifte ifade edildiği şekilde «Tasarının» dersek, ileride yanlış birtakım yorumlara girilebilir. «Tasarının maddelerinin görüşülmesi» dersek, 1 inci madde olabilir, o da tasarının görüşülmesi anlamına gelir. Bunun «Tasarının ilgili maddesinin görüşülmesi» şeklinde dersek zannedirim maksat hâsıl olur.

BAŞKAN — Lütfen, Komisyon hangisine iştirak ediyorsa bana onu lütfetsin.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Sayın Başkan; çok üzür dilerim, soruyu anlamak zorundayım. Anlayamadım, arkadaşlara soruyorum.

BAŞKAN — Lütfen Sayın Haznedar.

ALİ MAZHAR HAZNEDAR — Efendim, şimdi sizin ifadenizle değişikliği şu şekilde yapalım buyuruyorsunuz: «Tasarının maddelerinin görüşülmeye başlamasından sonra».. Bu demektir ki, Tasarının 1 inci maddesi olduğu için, ileride bir yorumla; bu 1 inci madde görüşülmeye başlanmıştır, artık «Bundan sonra önerge verilemez; gibi bir iddia ortaya atılabilir. Onu önlemek için, «Tasarı» kelimesinin tamamıyla çıkarılıp «İlgili maddenin görüşülmeye başlamasından önce» şeklinde ifade edilebilir.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Sayın Başkan, hazırlanan metin zaten önce verilmesine ilişkindi. Değil mi efendim?.

BAŞKAN — Metinde «..Tasarının görüşülmeye başlanmasından önce..» ibaresi var. Arkadaşımız teklifinde «İlgili maddenin görüşülmeye başlamasından önce» şeklinde değiştirelim istenir.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Yani, her madde geldikçe yeniden 10 imzalı önergeler, değil mi efendim?..

BAŞKAN — Her madde gelmeden önce 10 imzalı değişiklik önergesi verilsin isteniyor.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Evet efendim.

Biz bu teklife katılmıyoruz. Bu bir engellemeye yol açabilir; tatsız bir engellemeye yol açabilir efendim.

BAŞKAN — Bu teklife katılmıyorsunuz?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Evet.

BAŞKAN — Tasarının ikinci şekliyle geldiği sırada verilen önergeler mevkii muameleye konur, fikrine katılıyorsunuz?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Evet.

Eğer hakikaten ileride bir değişiklik gerekirse, tekriri müzakere talebiyle o maddenin tekrar ele alınması mümkün olur efendim.

BAŞKAN — Evet.

Sayın Çakmakçı'nın ifadesini takdire bırakmıştınız. Bu itibarla önergeyi okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

«İkinci görüşmede Tasarının daha önce kabul edilmiş maddeleri» ibaresi yanlış anlamayı önlemek için eklenmelidir.

Saygılarımla öneririm.

Güngör ÇAKMAKÇI

BAŞKAN — Sayın Çakmakçı, «İkinci görüşmede, tasarının maddeleri hakkında..» diye başlayan ibarenin «İkinci görüşmede, tasarının daha önce kabul edilen maddeleri....» şeklinde değiştirilmesini önermektedir.

Komisyon takdire bırakmaktadır.

AKİF ERGİNAY — Müsaade eder misiniz Sayın Başkan?..

BAŞKAN — Efendim, müsaade ederseniz oyunuzla lütfedin.

Buyurun Sayın Erginay.

AKİF ERGİNAY — Efendim, maddeden önce zaten kabul edilmiştir. Artık «Kabul edilmiştir» diye bir şey olmaz.

BAŞKAN — Tabii efendim. Ben önergeyi oyluyorum. Lütfedin, ona göre bir vuzuha varalım hep beraber.

Önergeyi kabul edenler işaret buyursunlar.. Kabul etmeyenler... Sayın Çakmakçı'nın önergesi kabul edilmiştir.

Böylece 8 inci fıkra, fiilen 10 uncu fıkrayı tekrar okuyorum;

«İkinci görüşmede, tasarının daha önce kabul edilen maddeleri hakkında verilecek değişiklik önergelerinin, komisyon hariç tasarının görüşülmeye başlamasından önce verilmesi...» («Maddelerin olacak» sesleri).

Efendim, «Tasarının» şeklinde ısrar ettiler. Bu itibarla böyle bir teklifi tekabül etmiyor Komisyon.

CAHİT TUTUM — Bir önerge verelim efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim, veriniz.

Tekabül etmediler Komisyon. Bu itibarla benim kelimeyi değiştirme yetkim bulunmamaktadır.

Verilen önergeyi okutuyorum.

Başkanlığa

9 uncu fıkra da yer alan «Tasarının» sözcüğü yerine «İlgili maddenin» deyiminin konulmasını arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Cahit TUTUM

BAŞKAN — Komisyon katılmadığını ifade etmişti.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Evet efendim.

BAŞKAN — Evet.

Bu durumda...

HAMZA EROĞLU — Bir açıklama yapacağım teklif sahibi olarak:

Bizim maksadımız buydu, efendim. Yani Tasarının verilmesinden önce değil, her maddenin ayrı ayrı görüşülmesinden önce idi; bu amaca yönelikti.

Onun için bu teklifi uygun buluyoruz; Teklif sahibi olarak. Açıklık getiriyor.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Eroğlu.

Dikkate alınmasını oylamak durumundayım. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Dikkate alınması kabul edilmiştir.

Filhal Komisyon katılıyor ise, bu maddeyi de katı surette oylama imkânına sahibim, Sayın Aldıkaçtı; fıkrayı Komisyonunuza vermemek için?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Katılıyoruz efendim. (Alkışlar).

BAŞKAN — Katılıyor.

Katı surette bu fıkrayı Sayın Cahit Tutum'un ve Sayın Çakmakçı'nın değişiklik önergeleriyle birlikte oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Fıkra 9, fiilen 11'i okutuyorum.

«İkinci görüşmede önerge sahiplerinden yalnız birisi önergeyi açıklayabilir. Komisyonun cevap verme hakkı saklıdır. Bundan sonra önergeler açık oya sunulur. Önergenin kabulü için üye tamsayısının çoğunluğu gereklidir.»

BAŞKAN — Bu konuda bir önerge var, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan İçtüzüğe bir madde eklenmesine ilişkin Teklifin Ek Madde 1'in sondan üçüncü fıkrasındaki; «Önergenin kabulü için üye tamsayısının salt çoğunluğu gereklidir.» ibaresinin, «Önergenin kabulü için hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğu gereklidir.» biçiminde değiştirilmesini arz ederim.

Kamer GENÇ

BAŞKAN — Bir açıklamaya zannediyorum gerek yok.

KAMER GENÇ — Yok, açık zaten.

BAŞKAN — Açık.

Komisyonun görüşünü rica ediyorum?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Sayın Başkan; Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Katılmıyorlar.

Sayın Genç'in önergesine Komisyon katılmamaktadır. Bu itibarla dikkate alınıp alınmaması hususunu oyunuzda sunuyorum. Dikkate alınmasını kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Dikkate alınması kabul edilmemiştir.

Bu fıkrayı tekrar okutarak oyunuzda sunacağım:

«İkinci görüşmede önerge sahiplerinden yalnız birisi önergeyi açıklayabilir. Komisyonun cevap verme hakkı saklıdır. Bundan sonra önergeler açık oya sunulur. Önergenin kabulü için üye tamsayısının salt çoğunluğu gereklidir.»

BAŞKAN — Fıkrayı kabul edenler.. Kabul etmeyenler... Fıkra metindeki şekliyle kabul edilmiştir.

Fıkra 10, fiilen 12'yi okutuyorum:

«Tasarı maddelerinin görüşülmesi tamamlanınca tasarının tümü açık oya sunulur.»

BAŞKAN — Fıkra üzerinde söz almak isteyen üyemiz?.. Yok.

Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Fıkra 11, fiilen 13'ü okutuyorum:

«Yukarıdaki fıkralarda belirtilmeyen hususlar hakkında İttüzüğün ilgili hükümleri uygulanır»

BAŞKAN — Fıkra hakkında söz almak isteyen?.. Yok.

Oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının «Ek Madde 1» şeklinde başlayan iç maddesini...

ŞERAFETTİN YARKIN — Sayın Başkan; tümünü oylamadan evvel bir yanlışlık olmaması bakımından; Sayın Kamer Genç'in verdiği önerge kabul edilmişti. Yalnız ayrı bir fıkra halinde ise yanlış olmuştur; çünkü, 7 nci fıkranın bir devamıdır o. Ayrı fıkra gibi konursa yanlış olur. Önce veya sonra olmaz. Olacaksa 7'den sonra olur; ama ayrı bir fıkra olmasına lüzum yoktur. 7 inci fıkranın devamı olan bir hükümdür. Bunun tashihi gerekir. Zannediyorum ayrı oylandı.

BAŞKAN — «Görüşülmekte olan içtüzüğe bir madde eklenmesine ilişkin Teklifin Ek Madde 1'e aşağıdaki metnin 5 inci fıkra olarak eklenmesini...»

Ayrı bir fıkra olarak teklif edildiği için öyle oylandı.

ŞERAFETTİN YARKIN — Önce ise ayrı bir fıkra olamaz. Zaten ondan sonra olması lazım; ama ayrı fıkra olmasına da zaten gerek yok. Kabul edilen önergelerle birlikte geri verilen metin üzerinde ne yapılır, onu belirten bir hükümdür. Yani o zaman 5 inci fıkraya da lüzum yok.

BAŞKAN — Efendim, 5 inci fıkra olarak bu oylandı. Evet, fiilen altıncı fıkra oldu.

ŞERAFETTİN YARKIN — Yani o zaman bu fıkraya da lüzum yoktur.

BAŞKAN — Evet, o düzenlemeyi biz burada yapacağız efendim, siz müsterih olunuz.

Böylece ek madde 1'i vaki değişikliklerle; 1 inci madde olarak değil, vaki değişikliklerle birlikte iç madde olarak oyunuza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Vaki değişikliklerle ek madde 1 kabul edilmiştir.

Geçici madde 2'yi okutuyorum.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu İttüzükte öngörülen yasama yılının başlangıç tarihi, gerekli hallerde üye

tamsayısının 1/5 nin teklifi ve Genel Kurul'un kararı ile değiştirilebilir.

BAŞKAN — Geçici madde 2 üzerinde söz almak isteyen sayın üyemiz yoktur.

Bu konuda bir önerge var, okutuyorum.

Danışma Meclisi Başkanlığına

İttüzük değişikliği teklifinde yeralan geçici madenin aşağıdaki şekilde düzenlenmesini saygılarımızla arz ederiz.

«GEÇİCİ MADDE 2. — Bu İttüzükte öngörülen yasama yılı bir döneme mahsus olmak üzere 2 Ağustos 1982'de başlar. Bu yasama yılı için Başkanlık Divanı ve komisyon seçimleri Ağustos'un ilk haftası içinde yapılır. Mevcut Anayasa Komisyonu Anayasa görüşmeleri neticeleninceye kadar görevini sürdürür.»

Fikri DEVRİMSSEL

Mehmet PAMAK

İmren AYKUT

Abbas GÖKÇE

Kamer GENÇ

Evliya PARLAK

A. Lâmi SÜNGÜ

İ. Hakkı DEMİREL

A. Nedim ERAY

Ali DİKMEN

S. Feridun GÜRAY

İ. Doğan GÜRBÜZ

İkâzım ÖZTÜRK

Abdurrahman YILMAZ

Bekir TUNAY

Muhsin Zekâi BAYIER

Şadan TUZCU

Nihat KUBILAY

Necmettin NARLIOĞLU

Tandoğan TOKGÖZ

Ayhan FIRAT

Halil GELENDOST

İsmail ŞENGÜN

A. Mazhar HAZNEDAR

A. Fehmi KUZUOĞLU

İbrahim GÖKTEPE

Ragip TARTAN

Lütfullah TOSYALI

Aydın TUĞ

BAŞKAN — Önerge üzerinde bir açıklama yapılacak mı efendim?

FİKRİ DEVRİMSSEL — Önerge açıktır efendim.

BAŞKAN — Evet efendim.

AKİF ERGİNAY — Konuşmak istiyorum efendim.

BAŞKAN — Önerge üzerinde, buyurunuz efendim.

AKİF ERGİNAY — Sayın Başkan, değerli üyeler;

Geçici 2 nci madde üzerindeki önergenin hangi manaya geldiğini zannediyorum ki, anlamakta güçlük çekmiyoruz. Normal düşünce itibarıyla birinci şekil, Anayasaya başladıktan sonra normal olan yılın; yani 1 Eylül'deki yasama yılının araya girmesini önlemek; ama bu işi daha önce yapmak. O halde

ya daha önce yapalım (ki, önerge bunu ifade ediyor) yahutta Eylül'ün 21 inden sonra yapalım manasına da gelebilirdi, eğer böyle bir teklifte bulunulsaydı.

Şimdi, temeli itibariyle biliyorsunuz biz Anayasa'nın yapılması için kurulmuş bir Meclis olarak, yüksek Komisyonla da işbirliği halinde çalışmak istedik. Seçilen Anayasa Komisyonu ve bizim Genel Kurulumuzun Başkanı bakımından birtakım sözler ortaya çıktı; daha doğrusu bazı tenkitler ortaya atıldı. Burada gündem dışı konuşmalarda bunlar dile getirildi.

Bu itibarla, zannediyorum ki, bu teklif buna mütedair bir tepki mahiyetinde gözüktüyor; yani birinci Başkan bakımından ve Anayasa Komisyonumuzun Başkanı bakımından gazetelere düşen bazı sözler dolayısıyla birtakım tereddütler ortaya çıktığı için, daha Anayasaya başlamadan önce değişiklikler yapmayı uygun buluyorlar.

Evet, aslında biz bu Komisyon Başkanı ve Genel Kurul Başkanı seçerken biri güneş biri ay gibi «Mih ü mâh» dediğimiz şekilde seçtik; fakat kısa bir süre sonra gördük ki, birisinde husûf, birisinde de küsûf başladı; yani birisinde güneş tutulması, diğerinde ay tutulması gibi haller ortaya çıktı. Gayet tabii bu yalnız kendilerini değil, Danışma Meclisi'nin kendisini doğrudan doğruya ilgilendiren hallerdi. Bundan hep üzüldük, konuştuk, genel anlamda hakikaten bizim yapılan bu seçimlerde hatalı olduğumuz bakımından değil; fakat kendilerinin fonksiyonlarını daha iyi yapabilmelerini düşünüyorduk, çıkmadı. İyi çıkmadı demeyeceğim; fakat layıkı veçhile bu işler yerine getirilmedi.

Anayasa Komisyonunun Başkanlığı hatta Meclisin Başkanlığı gayet tabii bir vakar, bir ciddiyet, bir olgunluk, bir ağırlık, bir efendilik yeridir; fakat gazetecilerin de ele aldığı, bazen tahriki ile gördük ki, hem bizim Meclisimizin Başkanı, hem de Anayasa Komisyonu Başkanı birtakım tenkitlere uğramıştır, birtakım yerli veya yersiz bazı sonuçlar ortaya çıkmıştır; ama herhalde bundan yalnız Başkanlarımızın kendileri değil, nedeniyle dolayısıyla Meclisimiz de zarar görmüştür, zedelenmiştir.

Şimdi, bu değişiklik teklifinde hiç olmazsa Anayasayı görüşmeye başlarken Divanı değiştirelim, komisyonların hepsini değiştirelim; fakat kendilerine bir ikaz mahiyetinde diyeceğiz ki, «Ey Anayasa Komisyonu, ben seni 21 Eylül'e kadar vazifede tutuyorum; ama anla ki senden memnun değildim. Fakat sen bu Anayasayı hazırladığın için, sorumluluğu de-

ruhte ettiğin için bu sorumluluğu da devam ettireceksin...» Bunda da biraz haklılık var.

Sayın arkadaşlarım;

Bu biraz hani hem nalına hem mihına hikâyesine benzeyen bir durum yaratıyor. Biz üzüldük. İsterdik ki, bu iki Başkanlık (diğer haller bilmiyorum daha var mı; ama yok) daha çok ciddi, daha çok ağır olarak çalışsın; şu memlekete, bizi böyle mütemadiyen takip eden gözlerle umut ışığı verelim. Ama görüyoruz ki, bazı nakisalar da ortaya çıkmıştır.

Dolayısıyla, bunun kabul edilmesi bir bakımdan anormal gözüktüyor. Divanı durup dururken niye değiştiriyorsunuz, yasama yılını niye değiştiriyorsunuz? E, Anayasa Komisyonunu değiştirmeyecekseniz, niye daha önceden bütün komisyonları seçiyor, değiştiriyorsunuz; yani yeniden seçim yapıyorsunuz? Sonra, Anayasa Komisyonu da değişecek; ama diyelim ki, ortaya 15 tane bambaşka üyeler gelecek, fakat bugünkü Anayasa Komisyonu ne diyecek buna?.. «Siz başkalarını seçtiğinize göre demek ki bana itimadınız yok, buyurun vazifeyi..» diyecek, o zaman ne yapacaksınız, ne yapacağız?..

Ben kesin bir sonuca varmadan önce bu hususların iyice aydınlığa kavuşturulmasını ilgililerden rica ediyorum ve saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN — Sayın Erginay, özellikle muhterem iki Başkanımız hakkındaki sözlerinizin lütfen arkadaşlarımızı yaralayıcı bir istikâmette kullanılmadığını burada ifade etmenizi zaruret hissediyorum; lütfen efendim. (Alkışlar ve «Bravo» sesleri.)

AKİF ERGINAY — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Hiç kimseyi ne yaralamak, ne berelemek, böyle bir kastım yoktu; fakat ortada gazetelerdeki ifadeler, tevâtürler, dedikodular söz konusudur. Yalnız ben bunu belirtmekle yetinmiş oldum.

Teşekkür ederim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Sayın Başkan izin verir misiniz efendim?

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar;

Verilen bir taktir üzerine politik hayatta bir hayli tecrübesi olması gereken eski bir öğretim üyesinin sözleri beni büyük ölçüde yaralamıştır. Beni yaralamıştır; çünkü ben, öğretim üyesinin daha ciddi bir çalışma ile, gazetelerdeki belki aleyhimde çıkan ha-

berleri değerlendirmesini ve iki sıra önünde oturan arkadaşına, eğer beni bir arkadaş olarak telakki ediyorsa, bunları sorup öğrendikten sonra kürsüde sorunları dile getirmesini temenni ederdim.

MEHMET HAZER — Bravo...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Kendisi bunu yapmamıştır ve kürsüden bana, şahsıma; zaman zaman tabii hakları da vardı bir ölçü içerisinde, fakat hakkı olanların yaptıkları abartmaları ele alarak, o da bu takrir dolaşısıyla teçavüzde bulunmayı uygun görmüştür.

Ben 58 yaşında bir öğretim üyesiyim, kendisi emekli. Kendisine saygım var; fakat kendisine bu saygımdan dolayı cevap vermiyorum. Fakat sadece şunu belirtmek isterim; söze başlarken de söylediğim gibi, bu kadar tecrübe sahibi olan bir arkadaşın, gelip, İftüzüğü burada böylece ihlal etmesini ve haklarında tartışma yapılmasını, İftüzüğün menettiği konularda tartışmaya girişmesini kendisi için, büyük kelimeler kullanmıyorum; ama hoş bir eylem olarak görmüyorum ve değerli Kurul üyelerini şahsî bir sorunla böylece işgâl ettiğim için ayrıca da özür diliyorum.

Çalışmalarımın ürününe gelince; Onurlandığım Komisyon üyesi arkadaşlarımla birlikte yakın bir gelecekte çalışmalarımızın ürününe gözlerinizin önüne sereceğiz. O zaman dışarıda hakkımızda yazılanların ve yaptığımız çalışmaların ürününe karşılaştırdığınız zaman nasıl bir tutum içerisinde olduğumuzu ve nasıl çaba sarfederek, şu Meclis toplandığı zaman yaptığımız yemine sadık kalarak mesai sarfettiğimizi görmüş olacaksınız.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Aldıkaçtı.

Meclisimizin fevkalâde önemli bir teklifi görüştüğü sırada yapılmış olan bu beyanatı şüphesiz bir talihsiz beyan olarak tavsif etmek durumunda olduğumu ifade etmek isterim. («Bravo» sesleri)

Gerçekte, Danışma Meclisi olarak müsamahanın, tesanüdün ve bir ve beraber olmanın lâzım geldiği bir zaman yaşamaktayız. Özellikle bundan sonraki safhada, Anayasa gibi fevkalâde ciddî ve o nispette ağır bir mesainin altına gireceğiz. Ben, muhterem üyelerin bu noktada fevkalâde hassas olacaklarını ve bu millî vazifenin kendilerine düşen şuur içinde yapılacağına kani bulunmaktayım.

Bu itibarla müsaade ederseniz, meseleyi bu noktada kapanmış telâkki ediyorum ve önergeye geçiyorum.

Buyurun Sayın Hamza Eroğlu.

HAMZA EROĞLU — Efendim ben, teklif sahibi olarak bu geçici maddeyi izah için söz rica ediyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Eroğlu.

HAMZA EROĞLU — Sayın Başkanım, çok sayın üye arkadaşlarım;

Geçici madde 2'nin teklifimizde yer almasının sebebi şundan ileriye geliyor :

Kabul etmiş olduğumuz Tüzükte yasama yılı başlangıcı «1 Eylül» olarak gösterilmektedir. 1 Eylülde yasama yılı başlamakta ve aynı zamanda süresi bir yıl olan ve yasama yılı başında değiştirilmesi gereken Divan Heyeti; Danışma Meclisi Başkanı, Başkanvekilleri, Kâtip Üyeler ve diğer üyeler ve komisyon başkan ve üyelerinin seçimi söz konusu olmaktadır.

Biz çalışmalarımıza fevkalade şartların gereği 2 Ağustosta başlayacağız. Böylece bizim çalışma yılımız bu sene 1 Eylül yerine 2 Ağustos olmuş olacak ve Anayasayı görüşeceğiz.

Anayasa görüşmeleri sırasında Yüksek Heyetinizin takdirine bağlı olarak Tüzükte yapılan değişikliklerle Danışma Meclisi Başkan ve Divan üyelerini ve komisyonları seçmek yetkisi size tanınmaktadır. Nasıl tanınmaktadır? 160 üyenin beşte biri olan 32 üyenin önergesi ile tanınmaktadır. Bu seçimler ya yeni çalışma yılına başlarken yapılabilir veyahut da Anayasanın tamamlanmasından, bitiminden sonra tanınabilir. Bu da Yüksek Heyetinizin takdiri ölçüsünde gerçekleştirilebilir.

Çok elastik bir şekilde, Yüksek Heyetin takdirlerine mazhar olacak şekilde, her fırsatta Yüksek Heyetin takdirlerini değerlendirecek şekilde, geçici madde kaleme alınmış bulunmaktadır. Ayrıca, bu geçici maddenin yerine verilen bir önergenin maksada tam anlamıyla uyamayacağı görüşündeyim.

Maddeyi gerekçeleriyle birlikte açıkladım.

Saygılar sunarım efendim.

BAŞKAN — Önergeyi tekrar okutuyorum ve Komisyonun bu konudaki görüşünü rica ediyorum.

(Fikri Devrimsel ve arkadaşlarının önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyonun görüşünü rica ediyorum.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI ORHAN ALDIKAÇTI — Sayın Başkan, aziz arkadaşlarım, katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon bu önergeye katılmamaktadır.

FİKRİ DEVRİMSSEL — Önergeyi geri alıyorum.

BAŞKAN — Önergeyi geri alıyorsunuz...

Geçici 2 nci maddeyi tekrar okutuyorum.

(Geçici madde 2, tekrar okundu)

BAŞKAN — Geçici 2 nci maddeyi metinde olduğu şekilde oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Geçici 2 nci madde metinde olduğu şekliyle kabul edilmiştir.

Madde 1'i çerçeve madde olarak, yapılan değişikliklerle bu defa oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yürürlük :

MADDE 2. — Bu İçtüzük değişikliği, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz almak isteyen?.. Yok.

Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Yürütme :

MADDE 3. — Bu İçtüzük hükümleri, Danışma Meclisi tarafından yürütülür.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz almak isteyen sayın üye?.. Yok.

Kabul edenler... Etmeyenler... Üçüncü madde kabul edilmiştir.

Teklifin leh ve aleyhinde görüşmek isteyen sayın üyemiz?.. Yok.

Teklifin tümünü oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Teklifin tümü Danışma Meclisince kabul edilmiştir.

Muhterem üyeler; vaktin gecikmiş olduğunu da dikkate alarak 6 Temmuz 1982 Salı günü saat 14.00'te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 18.30

